REDACȚIUNEA.
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și la următórele Birouri de anunciurĭ:
In Viena: M. Dukes Nachf. Nax. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Numĕr de Duminecă 25)

„GAZETA“ iese în fiăcare ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de *Duminecă 2 fl.* pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Têrgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 136.—Anul LXIII. Brașov, Duminecă 18 Iunie (1 Iulie). 1900.

Nou abonament
la
Gazeta Transilvaniei.

Cu 1 Iulie st. v. 1900

se deschide nou abonament, la care învităm pe toțĭ amicii și sprijinitorii foiei nóstre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 24 coróne; pe șése lunĭ 12 coróne; pe trei lunĭ 6 coróne; pe o lună 2 coróne.

Pentru România și streinătate: pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ, pe o lună fr. 3.50

Abonamente numai la numĕrul poporal de Dumineca:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 4 coróne; pe șése lunĭ 2 coróne.

Pentru România: pe un an 8 francĭ, pe șése lunĭ 4 francĭ.

Abonarea se póte face mai ușor prin ***mandate postale.***

Administrațiunea.

Prin muncă la isbêndă.

Décă de un șir de anĭ încóce ni-am însușit obiceiul de a jertfi colóne întregĭ din ḑiarul nostru pentru a publica raporturĭ despre decursul esamenelor dela școlele nóstre poporale confesionale, am făcut'o și o facem acésta din motivul, că aceste raporturĭ formézà o oglindă, în care se arată puterea de viéță a poporului român din aceste plaiurĭ ale Carpaților și viitorul, ce-l aștéptă și pe care e in stare sĕ și-l creeze însuși prin agerimea minții și stăruința în muncă, cu care Dumneḑeu a dăruit pe Român.

Cine a cetit raporturile publicate de noi de câte-va sĕptĕmânĭ încóce a trebuit de multe-orĭ sĕ se oprâscă și cu inima plină de mângăere sĕ-șĭ ḑică: décă pe lângă atâtea neajunsurĭ, atâtea pedecĭ, volnicii și calamitățĭ nesfîrșite Românii aceștia nĕcăjițĭ au fost în stare sĕ ajungă în câte-va decenii la punctul, la care se vĕd aḑĭ, unde ar ajunge óre, décă ar avé și ei fericirea de-a se bucura de drepturĭ și libertățĭ egale și de aceleașĭ favorurĭ ca cetățenĭĭ maghiarĭ ai acestei țĕrĭ?

Bĕtrânii noștri asemĕnând starea învĕțĕmêntului nostru de aḑĭ cu aceea ce-au vĕḑut'o în tinerețele lor, pot sĕ fiă martorĭ vii, că totușĭ poporul nostru prin stăruința sa de fier, prin jertfele sale in muncă și banĭ, prin cumpătarea sa, care până acum l'a ferit de lăcomiă și de dĕrĕpănare morală, a făcut marĭ progrese pe terenul învĕțĕmêntului în ciuda tuturor neajunsurilor și persecuțiunilor.

Și tocmai acéstă împrejurare face, ca sĕ fim mândri și sĕ ne bucurăm din tótă inima de resultatele bune, ce se constată la partea cea mai mare a școlelor nóstre cu ocasiunea esamenelor.

Cel mai îmbucurător lucru dintre tóte însĕ este și rĕmâne, că poporul însu-șĭ prin numĕroșĭ representanțĭ ai sĕi, fruntașĭ de pe la sate, carĭ stau în continuă și nemijlocită atingere cu el, muncesc cu el împreună, se bucură și se întristézà împreună cu el, — a început sĕ se intereseze tot mai mult și mai viu de progresul tineretului nostru în școle.

Ba putem ḑice, că se observă chiar, că ne întórcem spre un timp, când țĕranul nostru începe sĕ cunóscă, că nu aceea este cea mai mare fericire pentru el, ca sĕ crescă din fiiĭ sĕi „domnĭ“, — carĭ apoi se pérdă în mare parte pentru munca continuativă menită a ridica talpa țĕrii la o stare mai bună economică și culturală, și sĕ se alăture la domnii streinĭ, înstreinându-se astfel tot mai mult de tulpina, din care au eșit — ci numai atuncĭ îșĭ va asigura un viitor mai fericit, décă va nisui, ca crescerea și învĕțătura fiilor sĕĭ sĕ fiă mai apropiată de trebuințele sale și ei sĕ fiă pușĭ în stare a-șĭ câștiga pânea de tóte ḑilele și a-șĭ asigura esistența așa, ca ea sĕ nu atêrne dela bunul plac al domnilor, carĭ se gândesc mai întâiŭ de tóte numai la interesele lor egoistice, carĭ, cum stau lucrurile aicĭ la noi, sunt chiar contrare intereselor de desvoltare și de viéță națională a poporului român.

Stările dela noi orĭ cât de rele și asupritóre ar fi, este cu putință totușĭ, ca poporul nostru, sĕ le înfrunte și sĕ resbéscă prin tóte greutățile.

Décă îșĭ va aduna și-șĭ va încorda tóte puterile; décă cu mic cu mare va lucra cu înțelegere și cu un plan sănĕtos pentru întărirea națională, morală și materială a némului; décă înainte de tóte va avé în vedere, că numai în limba și în cultura nóstră românéscă se razimă tot progresul ce-l vom puté face și că fără de acestea nu póte fi nicĭ progres, nicĭ mulțumire, nicĭ viitor, poporul român, prin muncă și statornicia va trebui sĕ învingă și s'ajungă la limanul dorit.

Procesul dela Deva.

Marțĭ, în 26 Iunie, a decurs înaintea tribunalului din Deva *pertractarea de apelațiune* în cunoscutul proces, ce li-s'a fost intentat tinerilor universitarĭ: Ioan *Scurtu*, George *Nevacovicĭ* și Coriolan *Steer*, din incidentul depunerii unei cununĭ pe mormêntul eroului nostru Avram Iancu și în care a fost condamnat pe numiții tinerĭ la câte 6 sĕptĕmânĭ închisóre și câte 75 fl. amendă. Studenții românĭ cu apĕrătorii lor au făcut apelațiune în contra sentinței judecătoriei de cerc și ast-fel tribunalul din Deva, ca instanță superióră, a ținut Marțĭ, conform nouei procedurĭ, pertractarea de apelațiune.

La pertractare Românii au fost fórte bine representațĭ. — Din munțĭ a sosit o deputațiă de 12 Moțĭ, condușĭ de d-nii G. *Țînțarĭ* contabil și Aurel *Oprea* student în drept. In acéstă deputațiă se afla și *Iosif Iancu* un nepot al eroului; apoi d-nii *Traian* și *Teofil Gomboș*, înrudițĭ cu Avram Iancu. *Tincrimea universitară* a fost asemenea representată printr'o deputațiă dela Pesta și dela Clușiŭ. Dela Pesta au fost domnii Dr. Ioan *Pop*, Victor *Bontescu*, A. *Cioban*, și N. *Boca*. Dela Clușiŭ au luat parte d-nii mediciniștĭ *Stoian*, C. *David*, și V. *Ostate*, Romul R. *Rațiu* stud. în drept și I. *Codarcea*, absolvent de farmaciă. Au mai luat parte numĕróse dómne și domnĭ din Deva și jur, ér din provinciă au sosit mulțĭ preoțĭ și țĕranĭ. Sala de pertractare era îndesuită mai mult de public românesc; cu tóte acestea mulțĭ n'au putut intra.

După constituirea tribunalului cu președintele Dr. *Papp* Domokos și cu judii Iosif *Veres* și Eugeniu *Papp*; acusator public-subprocurorul Dr. Ludovic *Nagy*, au luat loc acusații și lângă ei apĕrătorii d-nii advocațĭ Francisc *Hossu-Longin*, St. *Pop* și Dr. Aurel *Vlad*. Tălmaciŭ de limbă română a fost d-l August *Nicoră*.

Iată ce ne împărtășesce raportorul nostru special despre decursul pertractării:

După-ce judele referent a espus starea procesului, care a fost apelat, s'au cetit in traducere unguréscă cuvêntările, rostite la Țebea de acusații Scurtu și Novacoviciu. Apĕrătorii cerură sĕ se cetéscă vorbirile și *românesce* în *original*. Tribunalul a *respins* însĕ acéstă *dréptă cerere*, ceea-ce a măhnit mult pe Românĭ.

Intrebațĭ fiind, care este ocupațiunea lor, acusațĭ au rĕspuns:

— *Suntem studențĭ în drept, eliminațĭ din grația ministrului de culte.* — Se scie, adecă, că tinĕrul Novacovicĭ a fost eliminat dela tóte școlele superióre din țéră, ér studenții Scurtu și Steer au fost eliminațĭ dela universitatea din Clușiŭ.

S'a dat apoi cuvênt *sub-procurorului*, care spre marea surprisă a celor de față a propus *nimicirea sentinței judecătoriei din Baia-de Criș.* Acea sentință, ḑise, nu are basă juridică, §-ul 174 a cod. pen. nu se póte aplica în casul de față, deórĕ-ce preamărirea lui Iancu nu constitue delictul prevĕḑut în acest paragraf.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Copacul lui Drăgan.

O nópte senină de Iunie. Satul dórme liniștit, mângăiat de raḑele lunei, și-un vênt căldicel se lasă ușor dinspre méḑă-nópte. Căsuțele văruite, așeḑate la pólele dealului, se pierd din ce în ce mai rĕslățite în întunerec. Pe la ferestrele micĭ nu se mai zăresce nicĭ o lumină și satul întreg pare un mormênt, de-asupra căruia ca o cruce veghiază turnul bisericii. Cocoșii au început sĕ se îngâne, câte-un câne somnuros se treḑesce lătrând, pe când în luncă greerii nu-șĭ mai potolesc povestea jalnică și monotonă. Dinspre grindul morii pĕtrunde tainic murmurul unei vălcele, pe când prin mijlocul uliței marĭ se plimba straja de nópte, leneșe, ca o fantomă somnurósă.

La drépta în bătaia raḑelor lunei, în dosul cimitirului săsesc, se întinde dealul ca un uriaș tolănit. E luminat ca ḑiua și icĭ-colo rĕsare câte-o tufișóră, care 'șĭ schimbă forma în tot momentul, după gând.

Mai de mult, spun bĕtrânii, pe cósta astăḑĭ golă a dealului era o pădure désă și vestită în mistrețĭ, s'adunau din șépte sate vênătorii cei mai iscusițĭ, când era vorba sĕ se facă o raită prin pădurea Lempeșului. Astăḑĭ n'a mai rĕmas, decât un singur copac scorburos, ca amintire din vremurile de-altă-dată, a cărui umbră se prelungea în nóptea asta frumósă până jos în mijlocul drumului.

'Mi-e drag afar' din cale copacul scorburos cu ramurile luĭ lungĭ și strĕmbe, carĭ se lasă în câte-o parte până aprópe de pămênt. Când eram mic, de umblam tótă ḑiulica după cuiburĭ, de câte-orĭ nu m'am adăpostit de plóiă în căsuța lui scobită de vremurĭ, și câte rugăciunĭ de-ale mele n'a auḑit el, când rĕsuna câte o durduitură de norĭ; tremura cămășuța pe mine de frig și de spaimă și mĕ alipiam ca de sênul mamii de păreții lui putreḑițĭ și-mĭ făceam jurămênt în gând sĕ nu mai plec nicĭ-odată de-acasă, până n'oi întreba pe mama de are sĕ plouă séu ba în ḑiua aceea. A doua ḑi însĕ îmĭ uitam și de jurămênt și de sgribulélă, și când vedeam că-'mĭ vine bine, o ștergeam pe portița de din dos și o luam rasna pe délurĭ cu o bucată mare de pâne în sîn.

Moșul, Dumneḑeu sĕ-i ierte pĕcatele, că multe a mai tras din pricina mea,... când vedea că se însérézà și nu mĕ mai întorc, o lua după mine, bĕtrân cum era, căcĭ altfel nu mai avea traiu cu mama, care sărea cu gura la el de-'l băga în pămênt.

„Stai, că mĕ duc, melință... mĕ duc“,.. și de era plóiă venea moșul drept la copacul lui Drăgan, ér de era frumos, cotea spre cele trei isvóre din dosul dealului și mĕ găsia.

Eu mĕ cam învĕțasem rĕu, nu-i vorbă; nu mergeam acasă nicĭ mort, până nu venea moșul după mine.

Când eram în scorbură trăgeam cu ochiul în vale și numai ce'l vedeam, că urcă délul, și când luneca câte-odată, rîdeam pe înfundate de mĕ prăpădiam. Il mai lăsam ce'l mai lăsam și când era mai aprópe — sbughiu din scorbură drept spre el, ca o pasĕre scăpată din coliviă și când îi săream în gât ne rostogliam amêndoi. Eu mĕ ridicam repede și rîdeam de rĕsuna, ér moșul supĕrat pe jumĕtate, îmĭ ḑicea: „nebunule, nebunule“... și-șĭ căuta pipa, care-i sărise din ciubuc. I-o găseam tot eu și când i-o dădeam, mĕ sĕrutá moșul și nu mĕ mai lăsa de mână până acasă.

Mai târḑiu, după ce mĕ făcusem mai cuminte, mĕ tot băteam cu gândul, când priveam spre copacul, care

Sub-procurorul Nagy caută a motiva apoi acésta într'un limbagiu mai moderat şi mai obiectiv, declarând între altele, că Iancu aparţine istoriei şi modestia nu-l lasă sĕ judece asupra lui; nu vrea sĕ facă politică în templul justiţiei. **Iancu e mort de mult. El într'adevĕr a fost pĕtruns de un ideal pentru libertate şi pentru drepturile poporului sĕu.** A fost şi el unul din visĕtorii marĭ ai vécului trecut. Nu se póte acusa cineva pentru preamărirea lui Iancu, căcĭ ar trebui sĕ dovedéscă mai întâiu, că el ar fi comis anume ceva în contra legilor ţĕrii, dér atuncĭ erau alte împrejurărĭ, nu era statul maghiar de adĭ. Apoi prin mórtea lui s'a şi prescris ór-ce vinovăţiă. § ul 174 presupune un culpabil în viaţă. Deşi Iancu a fost „resvrătitor în contra ideii de stat maghiar" şi contrar al Maghiarilor, totuşĭ nu se pot pedepsi pe basa codului penal cei ce l'au preamărit.

De aceea procurorul din tóte aceste cause cere nimicirea sentinţei dela Baia-de-Criş, apoi propune, ca faţă de acusatul Steer, pe care îl privesce nevinovat, sĕ se sisteze orĭ-ce urmărire judecătoréscă, ér faţă cu acusaţii Scurtu şi Novacovicĭ sĕ se procédă pe basa §-lui 172 cod. pen., findcă în vorbirile, ce le-au ţinut la Ţebea, au comis delictul de agitaţiune contra naţionalităţii maghiare. Se silesce a dovedi, că unele pasagii din acele vorbirĭ sunt aţîţătóre. Pentru acésta, adause procurorul, au fost pedepsiţĭ în mod simţitor şi de ministrul Wlassics (!!).

Apĕrătorii acusaţilor au cerut în faţa propunerilor procurorului, că la cas, când tribunalul nu le-ar primi, procesul sĕ se pertracteze pe basa cea vechiă, ér la cas, că le-ar primi, tribunalul sĕ se declare de incompetent de-a judeca procesul, care nu se póte pertracta de un for de-a doua instanţă.

După acésta tribunalul se retrage şi după o óră, reintrând în sală, anunţă următórea decisiune: *Intréga procedură a judecătoriei dela Baia de Criş, împreună cu sentinţa se nimicesce; ér în ce privesce noul proces ridicat de procuror faţă cu acusaţii Scurtu şi Novacovicĭ, tribunalul se declară incompetent şi transpune tóte actele la competentul for al judecătorului de instrucţiă din Deva pentru iniţiarea procesului.*

Apĕrătorii cer estradarea *cununii confiscate*. Preşedintele rĕspunde, că ea trebue sĕ fiă alăturată la actele *noului proces*. (Rîsete).

Cu acésta s'a terminat şedinţa. Cei trei tinerĭ universitarĭ, după încheiere, au fost felicitaţĭ şi îmbrăţişaţĭ de publicul român cu căldură şi cu simpatiă şi conduşĭ la casa ospitală a d-lui advocat *Francisc Hossu-Longin*, unde au fost primiţĭ cu o ploiă de florĭ din partea damelor şi ospĕtaţĭ frăţesce dimpreună cu deputaţii tinerimei, a Moţilor etc.

*

Pertractarea acésta de apelaţiune a dovedit, că prigonirile şovinismului turbat n'au alte merite, decât ura în contra Românilor cu sentimente naţionale şi suntem convinşĭ, că şi din viitórele lor procese tot numai acésta va eşi la ivélă.

Revista politică.

De sigur, că între şoviniştii ungurĭ locul cel mai de frunte îl ocupă ministrul unguresc al şcólelor, faimosul Wlassics, pe care Banffy l'a lăsat drept moştenire şi guvernului Szell, care l'a primit cu braţele deschise, ca sĕ ilustreze mereu şi drastic politica adevĕrată, ce o urmăresce cabinetul Szell cu privire la Românĭ şi la celelalte naţionalităţĭ. Multe bravurĭ a făcut Wlassics, dér par'că nicĭ una n'a făcut'o aşa cu córne ca aceea, prin care a inaugurat acum din nou **persecutarea tinerimei române.** Cetitorii fóiei nóstre de Dumineca încă au cunoscinţă despre eliminarea tînĕrului universitar român G. Novacovicĭ dela tóte academiile şi universităţile din ţéră, cu adausul, că orĭ-ce diplomă, ce şĭ-ar câştiga-o în strĕinătate, nu va fi recunoscută în Ungaria. Dér n'a fost destul atât. Wlassics şĭ-a încoronat acésta bravură încă cu alte eliminărĭ, şi după-ce a nimicit cariera şi esistenţa în ţéră a unui tînĕr, acusat de „uneltire în contra statului" şi de „agitaţiune de naţionalitate", s'a năpustit cu mâniă înflăcărată şi asupra altor patru tinerĭ românĭ dela universitatea din Cluşiŭ, eliminându-i dela acea universitate şi pe de-asupra mai condamnându-i şi la pierderea semestrului ultim. Aceste jertfe ale nesăbuitului şovinism wlassician sunt tinerii: I. Scurtu, Coriolan Steer, I. Moga şi Leonida Domide. Ce vĕ mai trebue acum? Unde vreţĭ dovedĭ mai simţite de „bunăvoinţă" şi „sinceritate" cu care se lăuda groful Tisza Pista la Oradea-mare, că le are guvernul faţă de naţionalităţĭ? Cine va mai cuteza sĕ dică acum, că cei dela stăpânire nu ne au „dragĭ" şi „scumpĭ" ca ochii din cap? Wlassics şĭ-a luat pe suflet nimicirea unor tinerĭ, contra cărora nu dovedesce nimic, prin barbara lui sentinţă; şĭ-a luat, căcĭ, se vede, aşa-i este sufletul. Dér unde rĕmâne dreptatea şi adevĕrul în mod atât de crud pălmuite? Şi unde e scris, ca tirana poruncă a unui ministru vĕnător după popularitate, sĕ fiă sfântă şi neînlăturabilă?

*

Inăuntru în ţéră puţine întêmplărĭ politice au fost sĕptĕmâna acésta. De-odată cu vacanţa dietei, a urmat aşa numitul seson mort în politică. Cu tóte acestea icĭ şi colo ies pe faţă şi afară de dietă animosităţile dintre partidele maghiare. La *Rimaszombat* a fost dilele acestea o **alegere de deputat**, caracteristică în felul sĕu. In cercul acesta candidaseră doi guvernamentalĭ, dér amêndoi s'au retras, aşa că rĕmânênd numai candidatul partidei kossuthiste, acesta a şi fost ales cu unanimitate. Interesant este, că unul din candidaţii guvernului şĭ-a motivat repăşirea cu aceea, că partida kossuthistă a pactat cu Slovacii, pentru-ca sĕ-şĭ asigure reuşita candidatului sĕu. Firesce, motivarea acésta e fórte şubredă şi credem, că ea s'a facut numai ca sĕ se acopere slăbiciunea guvernului. O fóiă ungurescă, ce stă aprópe de guvern, se şi întrébă, că ce se întêmplă în ţéră, ce fel de mânĭ lucréză pe după culise ce dice guvernul la tóte acestea, căcĭ orĭ-cum s'ar judeca alegerea din Rimaszambat, ea trebue sĕ producă cea mai penibilă impresiă asupra lui?

*

Din cele-ce s'au petrecut în **streinătate** însemnăm, că în **Italia** s'a format un *nou ministeriu*, care s'a şi presentat Miercurĭ pentru întâiaşĭ dată la cameră şi senat. Noul ministru preşedinte *Sarraco* a apelat la tóte partidele sĕ fiă moderate şi sĕ dea guvernului ajutor pentru a puté împlini problemele grele economice, financiare şi de instrucţiune şi a scóte ţéra din starea încurcată de adĭ.

In **Africa sudică** rĕsboiul dintre Englesĭ şi Burĭ nu vré sĕ înceteze. Scirile sosite în urmă arată, că Englesii prea s'au grăbit cu vestea despre înfrângerea totală a Burilor. In timpul din urmă Burii au frecat urît pe Englesĭ în câte-va locurĭ, ba s'a întêmplat chiar, că un regiment engles sĕ fiă prins de Burĭ, după-ce într'o luptă înverşunată au ucis şi au rănit vr'o 200 de soldaţĭ din rêndurile lui. Contrar scirilor din isvor engles, Burii nu se predau, ei apĕră cu îndĕrĕtniciă fiă-care palmă de loc şi tot mai mult se întăresce credinţa, că ei nu vor înceta cu rĕsboiul până când vor mai avé un singur luptaciŭ.

Căsĕtoria archiducelui moştenitor Francisc Ferdinand.

Deja de mult se vestise prin gazetele din monarchiă şi strĕinătate, mai ales prin foile din Berlin, că presumptivul moştenitor de tron, archiducele *Francisc Ferdinand D'Este*, va lua în căsĕtoriă pe contesa *Sofia Chotek*, fiica contelului Bohuslav Chotek, unul din membrii cei mai distinşĭ ai aristocraţiei boeme. Anĭ de dile vestea aésta a fost combătută ca ceva imposibil de realisat; sĕptĕmâna acésta însĕ de-odată s'a publicat prin foile din Viena, că căsĕtoria se va face şi încă chiar la începutul lunei Iulie. Majestatea Sa monarchul încă şĭ-a dat învoirea, după-ce archiducele a declarat, că va întărì prin jurămênt, sĕ respecteze legea casei domnitóre, adecă va recunósce, că căsĕtoria lui cu contesa Chotek este numai morganatică, séu de *rang neegal.*

Aşa s'a şi întêmplat. Alaltăerĭ Joi în 28 Iunie n., archiducele Francisc Ferdinand a făcut jurămênt solemn înaintea împĕratului-rege, a membrilor casei de Habsburg şi a miniştrilor austro-ungarĭ, că pe viitórea soţiă Sofia Chotek n'o recunósce ca fiind de rang egal cu el. Cu alte cuvinte, archiducele ocupând odinióră tronul, soţia lui nu va fi nicĭ împĕrătésa Austriei, nicĭ regina Ungariei; pe copiiĭ sĕi eşiţĭ din acéstă căsĕtoriă nu-i recunósce ca fiind de rang egal cu el, ei nu pot fi archiducĭ în Austria, primul sĕu născut nu va puté fi principe de corónă austriac, nicĭ principe regesc moştenitor în Ungaria.

La actul solemn de Joi a participat, afară de Majestatea Sa şi membrii casei domnitóre, precum şi miniştri din Austria şi Ungaria, toţĭ consilierii intimĭ şi alţĭ dignitarĭ. Monarchul s'a presentat în uniformă de mareşal. Cu capul descoperit Majestatea Sa a rostit următórea vorbire către cei adunaţĭ:

„La serbarea de adĭ am chemat pe membri Casei mele, pe consilierii mai intimĭ şi pe miniştrii mei, deóre-ce declaraţiunea, ce o va face adĭ Inălţimea Sa archiducele Francisc Ferdinand, este de cea mai mare însemnătate pentru Casa împĕrătéscă şi pentru monarchiă. Tot-déuna îndemnat de dorinţa de a mĕ îngriji de binele membrilor Casei domnitóre şi pentru ca sĕ dau Alteţei sale archiducelui Francisc Ferdinand o nouă dovadă de *deosebită iubire*, m'am învoit sĕ pótă păşi la căsĕtoriă cu domnişóra contesă Sofia Chotek. Contesa Sofia Chotek descinde, ce-i drept, din familiă nobilă, familia ei nu este însĕ dintre acelea carĭ, după obiceiul înrădĕcinat al Casei mele, ar puté fi considerată de rang egal. Fiind-că numai femeile din familii de rang egal pot fi considerate de egale în rang, urméză, că căsĕtoria ce intenţionéză a o încheia Alteţa Sa archiducele Francisc Ferdinand, *va fi a se considera de căsĕtoriă morganatică;* prin urmare *copiiĭ născuţĭ din darul lui Dumnedeu din acéstă căsĕtoriă, nu pot fi părtaşĭ la drepturile celorlalţĭ membri din Casa domnitóre.* Ca archiducele Francisc Ferdinand sĕ garanteze acésta pentru tot-déuna, va face adĭ jurămênt sĕrbătoresc, că recunósce tóte acestea, că recunósce îndeosebĭ caracterul morganatic al căsĕtoriei, ce o va încheia cu contesa Sofia Chotek şi *recunósce tóte urmările aces-*

îmĭ amintea atâta fericire, de ce-'i dice copacul lui Drăgan? L'am întrebat pe moşu şi moşu mĭ-a spus o istoriă frumósă, pe care vreu sĕ vi-o spui şi D-vóstrĕ:

De mult — sunt vre-o 200 de anĭ de-atuncĭ — aşa dicea moşu, că-i spusese un strămoş al meu, care şi el audise dela alţĭ bĕtrânĭ — aprópe de fântâniţa Florii era o casă de pétră acoperită cu şindilă. Aicĭ stătea Ileana cu părinţii ei, o fată frumósă ca o di de sĕrbătóre. Era harnică şi muncitóre fata; de rĕmânea acasă, îşĭ făcea casa pahar numai cât ai bate 'n palme, ér de era în câmp cânta şi lucra de rĕmânea lumea cu gura căscată. Şi ce frumos îi mai stătea, când apuca pe poteca din batură cu sapa pe spinare des de diminéţă. Şuviţa aia de pĕr, ce-i cădea din când în când peste frunte, şi ochii ei marĭ, negrii ca douĕ bóbe de mură şi faţa-i roşie ca bujoru, te făceau sĕ-ţi uiţĭ de nĕcazurĭ. Când o vedeai, îţĭ venea sĕ te repedĭ la ea şi s'o topescĭ în sĕrutărĭ.

D'apoi când eşea Dumineca la horă, îi apuca pe feciorĭ alte-elea, şi istéţă cum era, rîdea cu toţĭ şi pe toţĭ îi punea la gândurĭ.

Când era jocul în toiŭ, numai ce apărea şi Drăgan ciobanul înalt şi voinic, şi Ileana cât ce-l vedea, îşĭ lăsa ochii 'n jos; simţea, că tótă lumea se uită la dênsa, şi-i bătea inima şi se înroşia tótă ca focul. Drăgan, după ce dădea noroc cu feciorii, se trăgea încetişor spre Ileana:

„Bine te-am găsit Ileano!"

— „Bine-ai venit bădică!" După-ce se uitau lung unul la altul dicea el ér:

„Eştĭ sănĕtósă?"

„Mulţămesc lui Dumnedeu" îi rĕspundea ea şi vĕdêndu-i buchetul de florĭ înfipt în şerpar:

„Cui 'i l'ai adus?"

„Ţie".

„Dă mi-l!"

„Nu ţi-l dau" şi se lua după el şi nu-l lăsa până nu-i dedea florile. Muierile o sorbeau cu ochii şi-şĭ şopteau una alteia: „Ce mai drăcoică de fată!"

Şi-şĭ petrecea până séra cu Drăgan şi era mândră ca nicĭ-odată când stĕtea alăturea de el.

Se 'nsĕréză. Ileana vré sĕ plece acasă şi Drăgan o rógă sĕ mai stea, şi ea nu se învoesce odată cu capu. Merseră câţĭ-va paşĭ dela joc şi cum stau mână 'n mână gata de despărţire, el o întrébă:

„Vii Ileano?"

„Nu sciu, ce sĕ fac!"

„De nu vii, o sĕ-ţĭ pară rĕu.... am sĕ fac una sĕ se ducă vestea".

„Fii cuminte bădică!"

El îi rĕspunse cu glasul înecat:

„Ţi-o spui, ca sĕ nu dicĭ, că nu ţi-am spus'o". . . . .

. . . .

Nópte. Cerul era senin, numai încolo spre apus stĕteau câţĭ-va norĭ înghesuiţĭ. Din deal rĕsuna un cântec de fluer prelung şi trăgănat, o doină, care-ţĭ sfâşia inima

De ce o fi cântând Drăgan aşa de jalnic astă-séră?

Peste puţin cântecul încetà, căcĭ Drăgan zărì pe luncă o umbră şi ameţit de bucuriă o luà la vale, ca s'o întêmpine. La pólele dealului se întêlniră. Era Ileana. S'ar fi putut sĕ nu viă, când Drăgan îi spusese, că are sĕ facă una ne mai pomenită? Acum mergeau spre copac prinşĭ de mijloc, fericiţĭ, şi luna'i privea cu drag, ca o mamă bine-voitóre. O mişcare se făcù printre oiţele lui Drăgan, când îi vĕdură; par' că-şĭ şopteau una alteia o taină dulce, ceva fermecător. Cei doi cânĭ se gudurau pe lângă ei şi erau veselĭ ca nicĭ-odată.

Când era cam după miedul nopţii, norii cei înghesuiţĭ dela apus se lăţiră pe cer şi un vênt rece în-

tui fapt; recunósce, că căsĕtoria, ce o va încheia cu Sofia Chotek *nu póte fi considerată de rang egal* şi că în urmare copiiĭ născuţĭ din acéstă căsĕtoriă nu se pot bucura de drepturile copiilor de rang egal. Invit pe ministrul casei mele împĕrătescĭ sĕ ce téscă juramêntul, ce-l va depune Alteţa Sa archiducele Francisc Ferdinand".

După cuvêntarea acésta ministrul conte *Goluchowski* a cetit introducerea jurămêntului, care este aprópe identică cu cele ce le-a ḑis Majestatea Sa. Apoi archiducele Francisc Ferdinand păşi la mescióra, pe care se afla o cruce, şi punêndu-şĭ degetele pe Evangheliă, recită jurămêntul. La mescioră stătea cardinalul *Gruscha*. Archiducele a cetit adênc mişcat jurămêntul în următorul text:

„Eu, Francisc Ferdinand, din îndurarea lui Dumneḑeu archiduce de Austria, jur pe Atotputernicul Dumneḑeu, că recunosc în tóte părţile lor legile Casei familiei domnitóre şi din incidentul căsĕtoriei mele cu contesa Sofia Chotek *le recunosce în deosebĭ*. Jur, că *primesc şi recunosc* în tótă privinţa şi în tótă clausula introducerea jurămêntului, ce s'a cetit înaintea mea; jur că consider căsĕtoria, ce o voiŭ încheia cu contesa Sofia Chotek, de *căsĕtoriă morganatică;* jur, că pe copiiĭ, carĭ din darul lui Dumneḑeu se vor nasce din acéstă căsĕtoriă, *nu i recunosc ca fiind de rang egal* şi, în urma acésta, jur, că în virtutea sancţiunei pragrmatice, *nu voiu considera pe aceştĭ copii ca îndreptăţiţĭ la moştenirca tronului atât în Austria, cât şi în Ungaria*".

După acésta archiducele s'a plecat înaintea monarchului şi se aşeḑă la una din mese, ca sĕ iscăléscă documentul, ce s'a făcut despre acest act. In acest document archiducele întăresce prin iscălirea numelui sĕu şi prin pecetea ce a pus pe el, declaraţiunile, ce le-a făcut prin jurămênt privitor la căsĕtoria lui. Se obligă în el, că nu-şĭ va retrage declaraţiunea, ce face, nicĭ nú va încerca vr'odată s'o slăbéscă, orĭ nimicéscă prin ceva.

*

Cununia archiducelui Francisc Ferdinand cu fericita contesă Chotek, se va face mâne în 1 Iulie în castelul din Reichstadt. Monarchul nu va participa la ea şi vor fi de faţă numai rudele mai de-aprópe ale mirilor.

Evenimentele din China.

Lucrurĭ marĭ se petrec în China. Deşi guvernul chines n'a declarat rĕsboiŭ în tótă forma puterilor marĭ intercsate, totuşĭ în China bântue din greu un crâncen rĕsboiŭ între rassa galbenă şi rassa albă. Tóte puterile marĭ din Europa, apoi America şi Japonia se pregătesc cu mare grabă a sta faţă cu marele pericul chines, căcĭ acum nu numai Boxerii sunt, carĭ s'au resculat în potriva strĕinilor din imperiul chines, ci şi armata regulată a Chinei s'a ridicat în contra Europenilor şi a tot ce este strĕin.

După lupta dela *Taku* a urmat a mare luptă la *Tien-Cin*, în care mai ales trupele rusescĭ au avut însemnate pierderĭ. In Tien-Cin au fost pustiite tóte stabilimentele strĕine şi era pe aci ca oraşul, locuit în mare parte de strĕinĭ, sĕ cadă jertfă a fanatismului chinesesc, décă nu alergau ajutóre de trupe internaţionale, ca sĕ-l despresure şi sĕ-l libereze.

Marĭ îngrijirĭ şi temerĭ au cuprins tótă lumea din Europa pentru starea în care se află strĕinii din Peking. Nicĭ până aḑĭ nu se scie nimic positiv, ce s'a întêmplat cu ambasadorii puterilor în Peking, unde sunt ei, şi décă mai trăesc? Comunicaţiile în China sunt întrerupte şi tóte scirile, ce sosesc despre starea lucrurilor, vin numai prin încunjur, una se contraḑice pe alta, aşa că adevĕrul nu se póte constata.

*

Cetitorii noştri sciu, că admiralul engles *Seymour* a fost plecat înainte cu vre-o douĕ sĕptĕmânĭ din Taku spre Pehing, ca sĕ apere ambasadele strĕine în contra furiei chinesescĭ. Armata lui consta din trupe internaţionale: 900 Englesĭ, ceilalţĭ Ruşĭ, Francesĭ, Germanĭ, Americanĭ, Italienĭ, Japonesĭ şi 30 austro-ungarĭ. La Tien-Cin admiralul comandant Seymour a dat de prima piedecă, căcĭ vice-regele chines i-a refusat transportarea pe calea ferată, ér şi când i-a succes a se folosì de tren, n'a putut strĕbate, decât până la Langfang, unde părăsind trenul, a încercat sĕ înainteze pedestru. Abia însĕ a plecat Seymour din Langfang şi 2000 de Boxerĭ l'au atacat. Seymour a respins odată pe Boxerĭ, dér acestora li-au venit în ajutor trupe chinese, carĭ au împresurat pe Seymour, au tăiat sîrmele telegrafice şi i-au pricinuit pierderĭ însemnate în ómenĭ.

Acum însĕ vine scirea, că *Seymour şi armata lui au scăpat* de peire, prin ajutórele, ce i-au fost trimise sub conducerea unui comandant rus. Seymour s'a întors érăşĭ la Tien-Cin, ducênd cu el *62 morţĭ şi 317 răniţĭ*. Lui aşa-dér nu i-a succes sĕ mérgă la Peking, ca sĕ apere pe ambasadorĭ şi pe strĕinii ameninţaţĭ. Se ḑice însĕ, că a plecat spre Peking o trupă internaţională de 10,000 *sub conducerea colonelului rus Stössel.*

*

Acest succes al trupelor internaţionale n'a speriat însĕ de loc pe Chinesĭ. Pretutindenĭ, unde numai pot, *Chinesii alungă şi maltratéză pe Europenĭ.* După o telegramă din *Shanghai* Europenii se refugiază de acolo şi graba cu care fug e atât de mare, încât vaporul, care a plecat spre Ning-Po, a fost silit sĕ foloséscă o pumpă, ca sĕ respingă pe refugiaţii, ce se îmbulḑiau în masse marĭ pentru a imbarca.

*

Intr'aceea sosesce din *Shanghai* scirea despre un mare plan de *lovitură de stat* a principelui chines *Tuan.* Acest principe, care este tatăl moştenitorului de tron chines şi care dimpreună cu împĕrătésa vĕduvă este conducĕtorul partidei conservative Mandsu, ar fi proclamat pe fiul sĕu de împĕrat al Chinei şi ar fi strămutat scaunul tronului în noua capitală *San-Si.* Décă scirea acésta se va adeveri, evident, că Europa stă înaintea unei grele probleme.

*

Dér ce *fac puterile*? Cum cugetă ele sĕ stingă puternicul foc, ce arde în China?

O telegramă, ce o primesce „Berl. Tagblatt" din Petersburg ḑice, că *mobilisarea trupelor rusescĭ* din provincia Amur este fapt îndeplinit. Ministrul rusesc de rĕsboiu *Kuropatkin*, prin ucazul dela 23 Iunie a dat ordin, sĕ se mobiliseze contigentul armatei din Siberia şi Amur: 44,000 infanteriă, 16,000 cavaleriă, 26,000 artileriă, 1360 ofiţerĭ şi 220 tunurĭ. Afară de acestia alţĭ 8000 soldaţĭ cavaleriă vor fi trimişĭ în China, şi carĭ dimpreună cu cei 9000 de soldaţĭ ruşĭ din Kvantung şi teritorul Mandsu, fac *90,000 de omenĭ.* Mobilisarea acésta dă sĕ se înţelégă, că *Rusia vré sĕ aibă rol conducĕtor în China.*

Pe lângă Rusia, lucréză bărbătesce şi *Japonia*, Guvernul japones a închiriat 35 vapóre pentru a transporta la China încă *20,000* de soldaţĭ. Japonia mai are aḑĭ între Taku şi Tien-Cin 13,000 soldaţĭ.

Anglia a luat mĕsurĭ sĕ aibă în China *11,000*, *Germania* încă mobiliséză serios; cam *10,000* se socotesce contingentul, ce-l va trimite la China.

Cu forţele acestea armate, póte că Europa va pune capĕt rĕscólei şi se va face stăpână pe Peking. Dér marea întrebare este, cum se vor desfăşura lucrurile în viitor şi nu cumva aḑĭ mâne va întra spiritul neînţelegeriĭ între puterĭ? Este interesant a-se sci în privinţa acésta, că scirile venite din isvor rusesc accentuéză mereu punctul de vedere *amical* al Rusiei faţă cu curtea din Peking. Rusia, ḑic ele, nu e în contra guvernului Chinei, vré numai sĕ-i ajute a sugruma rĕscóla. Ba se afirmă chiar din parte ruséscă, că cei din Petersburg s'ar bucura, décă împĕrătésa Chinei ar cere ajutor dela curtea din Petersburg. Acest mod de înţelegere a situaţiunei nu se prea unesce cu părerea celorlalte puterĭ, şi fórte uşor s'ar puté întêmpla, ca el sĕ dea ansă la frecărĭ aspre internaţionale.

Din Bucovina.

Un nou ḑiar român.

Deşi numai de scurt timp s'a încheiat faimosul pact al Românilor bucovinenĭ cu guvernul ţĕrii, s'au auḑit deja mai multe plângerĭ şi s'au dat pe faţă multe îngrijirĭ pentru urmările lui, care nu promit a fi nicĭdecum bune şi salutare. Şi numai faptul, că în urma acelui pact, a încetat ḑiarul naţionalist român şi că acum se înfiinţéză un nou ḑiar român guvernamental în Bucovina, dovedesce, că lucrurile nu merg cum trebue şi că nemulţămirea în cercurile naţionaliste cresce din ḑi în ḑi.

Cât de mare indignare a produs în aceste cercurĭ manevra lui Bourguignon cu înfiinţarea noului ḑiar român, care sĕ stea la porunca sa, se póte vedé din următórea comunicare ce o primim cu privire la acésta:

...Fraţii din ţéra mândră a lui Ştefan cel Mare, sunt în mare turburare. La Cernăuţĭ apare mâne în 1 Iulie st. n. un ḑiar nou, care însémnă un ruşinos şi regretabil pas înapoi în viaţa politică. Tristă situaţiă e aceea, în care oportuniştii cutéză a-se înrola sub stégul duşmanului desvoltării Românilor din Bucovina. Ḑiarul mameluoilor va fi *subvenţionat de bar. Bourguignon* şi va purta numele „Timpul". Sufletul acestei miserii ḑiaristice sunt cei doi fraţĭ *Lupu*: *Matei* şi *Florea.* Cel dintâiŭ e un advocat bancrotat, care a vagabondat prin tóte oraşele din Bucovina cu magberniţa mofluză nenorocind o mulţime de clienţĭ. Adus de aceştia în strîmtóre; i-se năzări un isvor sclipitor de resurse — acesta este fondul de reptile al lui Bourguignon, care-i puse pe lângă acésta şi titlul de „*Landesgerichtsrath*" în perspectivă. Al doilea este *Florea*, funcţionar c. r., care până nu de mult lupta în rêndul tinerilor radicalĭ; ne este încă în memoriă campania condusă de el în Sucéva contra infectului călugăr Ciuntuleac. Acéstă schimbare la faţă însĕ nu este unica şi póte nicĭ ultima în viaţa sa. De-ocamdată a aflat de bine a trece de dragul avansării în tabĕra oportuniştilor din cea a Românilor credinciosĭ causeĭ naţionale.

Grasele subvenţii, ce le acórdă baro-

---

cepù sĕ sufle dinspre Olt, de te 'ncingea ca un şérpe. Peste puţin se pornì o plóiă repede, cerul se întărîtase şi duruia de se cutremura pămêntul. Drăgan şi cu Ileana se adăpostiră în scorbura copacului, şi pe fruntea lor se juca fericirea amestecată cu grija. La lumina fulgerului, ce scânteia din când în când, se priviau în ochĭ şi Ileana, ne mai sciind ce face, îşĭ lăsà capul pe pieptul lui, ca un puişor înspăimêntat, ce se vîră în penele mamei sale.

„Mai bine nu veneam, Drăgane", ḑise ea aprópe plângênd şi el o mângăia pe faţă şĭ-o sĕruta.

„Las' c'o sĕ trécă furtuna Ileano!"

Cât or fi petrecut amêndoi în scorbură, nu sciu; sciu atât, că a doua ḑi bîjbăia satul, că Ileana Florii zace de bólă grea şi că i-a venit bóla aşa pe nesciute.

La toţĭ le părea rĕu de biata fată, căcĭ toţĭ o iubiau, ca pe-o soră. Nimenĭ nu putea sĕ 'nţelégă cum a căḑut la pat aşa de odată, numai Ţica Stanii din deal dădea din cap şi 'ngâna încet: „tinereţe... tinereţe". Peste douĕ sĕptĕmânĭ patru feciorĭ îmbrăcaţĭ în haine de sĕrbătóre o duceau la gropă. Tot satul venise s'o petrécă şi plângeau toţĭ dela mic la mare. Mama Ilenii par' că-şĭ pierduse mintea; îşĭ smulgea pĕrul din cap şi se bocea, de ţi-se frângea inima. Popa şi dascălii cântau mai jalnic astăḑĭ şi clopotele dela biserică se tânguiau ca nicĭ-odată.

In momentele de tăcere ale convoiului se auḑia fluerul lui Drăgan, care plângea cântând. Tótă lumea îşĭ întorcea ochii spre deal şi nu pricepea nimic şi rĕmânea pe gândurĭ.

Când a ajuns convoiul la „podul morţilor" în faţa îngropătórei, s'a oprit, ca sĕ dea popa cu cădelniţa. Tótă lumea rĕmase uimită ne mai auḑênd fluerul din deal. Drăgan se afundase în pădure şi mergea lovindu-se de toţĭ copacii. . . . .

. . . .

A doua ḑi se lăţì vestea prin sat, că Drăgan, feciorul frumos şi iubit de toţĭ, nu mai e în tóte minţile. Lumea dĕdea din cap şi-şĭ făcea cruce.

In scorbura copacului el atêrnase o candelă şi se închina tótă ḑiua, pe când — vitele — păşceau rĕsleţite pe deal şi prin pădure.

Vre-o sĕptĕmână se mai auḑì séra fluerul lui Drăgan. Când s'au dus vre-o câţĭ-va feciorĭ prietenĭ de ai lui, ca sĕ-l mai mângăiă, au găsit candela sfărîmată şi pe Drăgan nicăirĭ.

Plecase în lume.

Z. Bârsan.

Ţéra Românéscă în veacul al 17-lea.

Din „Căletoriile lui *Macarie*, patriarchul Antiochiei, în Ţĕrile Române". (1653—1658.)

(Urmare).

Tîrgovişte. — Climă. — Obiceiurĭ.

În acest an, dela începutul lunei Canonul II (Ianuarie), până la finea lunei Adar (Martie), căḑù fórte multă zăpadă, acoperind pămêntul în continuu până la Pascĭ. Aşa viscole şi ger, umeḑélă şi frig, n'am mai vĕḑut nicĭ odată până acum; chiar untul-de-lemn şi vinul îngheţa în vase. Lumînările şi ouĕle se făceau ca pietrele cele mai tarĭ şi se stricau cu totul. Sĕ fi vĕḑut cum atîrna de acoperişele caselor jur-împrejur nisce beţe lungĭ de ghiaţă cristalisată! Acésta se întêmpla atuncĭ, când prin căldura dinăuntrul caselor, ninsórea se topia, şi apoi fiă-care picătură ce cădea, prin acţiunea frigului, îngheţa şi se prefăcea în beţe lungĭ de ghiaţă, lucru de mirare pentru ómenii din ţéra nóstră.

Merită se fie observat, că cei mai

nul Bourguignon transfugilor dela „Timpul“, nu-i vor scuti de dispreţul general. Şi sprijinul ocult, pe care câţĭ-va deputaţĭ oportuniştĭ îl vor da intreprinderei „lucrative“, nu va ajunge pentru a-i câştiga popularitatea nemeritată. Toţĭ ómenii de bine se vor feri în mare ocol în jurul infecţiunei, ce se năpustesce adĭ asupra Bucovinei. Diaristica română îl va primi pe noul fĕt al lui Bourguignon după cuviinţă. Despre secretele conexiunĭ dintre redactorii viitorului diar „Timpul“ şi baronul Bourguignon, nu s'a sciut până de curênd nimic. Astfel se esplică, cum li-a succes redactorilor a mistifica o sémă de ómenĭ de altfel oneştĭ, pentru a se înhama la carul diarului, până acum „unic în felul sĕu“ în Bucovina. La adunarea secretă de Lunĭ, în 25 Iunie, convocată de consiliarul *Ilarion Onciul*, nu s'a sciut încă nimic de paralele guvernamentale. Sperăm, că toţĭ ómenii oneştĭ, vĕdênd, că diarul nu numai e moderat — ce de altfel ar puté representa un curent cinstit, — dér, că e mai ales ***vêndut***, se vor retrage cu grăbire.

SCIRILE DILEI.

— 17 (30) Iunie.

Aniversarea împĕratului Francisc Iosif. La Schönbrunn a fost Joi pentru începerea sĕrbărilor organisate cu prilejul aniversărei a 70-a a nascerei împĕratului, o frumósă retragere de torţe şi cu serenade, făcută de societatea veteranilor. Impĕratul înconjurat de membrii familiei imperiale şi de înalţii demnitarĭ a ascultat din balconul castelului producţiunea celor cincĭ mii de cântăreţĭ. Impĕratul s'a scoborît apoi în stradă, unde manifestaţia compusă din 30,000 de persóne, a defilat. Corpul diplomatic a asistat la acéstă serbare dela o tribună. Mulţimea era imensă. Nicĭ un incident.

Mausoleul Mocionescilor. Precum aflăm, mâne, Duminecă în 18 Iunie st. v., se va face inaugurarea solemnelă la Fenĭ (Foen), în Bănat, a mausoleului familiei Mocionescilor. Acest mausoleu e o clădire nouă splendidă, aşedat în mijlocul cimiteriului Românilor pe o colină, ca într'un parc; are un cavou pentru 48 de cosciugurĭ, de asupra o cupolă de pétră cioplită, la care s'a lucrat 7—8 anĭ. In cavoul amintit s'au putut aduna până acum din diverse locurĭ numai 15—16 sicriurĭ cu osămintele străbunilor, carĭ aparţin acestei vechĭ şi distinse familiĭ românescĭ.

Esamen de cualificaţiune învĕţătoréscă. Ni-se comunică din Arad, că în 26, 27, 28 şi 29 Iunie n. c. s'a ţinut esamen de cualificaţiune învĕţătoréscă la institutul pedagogic gr. or. român de-acolo. S'au presentat şi au depus cu succes esamenul de cualificaţiune *toţĭ elevii*, carĭ au absolvat în anul acesta cursul IV preparandial în numĕr de 35. *Eleve* preparandiste au prestat esamenul de cualificaţiune cu succes *15*. Dintre învĕţătorii aplicaţĭ în mod provisor au depus esamenul 10. In total s'au cualificat cu acéstă ocasiune 60 de inşĭ. Acest frumos succes face onóre atât tinerimei, cât şi corpului didactic al numitului institut aradan.

Cas de mórte. In Satulung (Săcele), a reposat alaltăerĭ, Joi, veteranul fruntaş *George Nică Popa*, în etate de 79 anĭ, fost timp îndelungat epitrop al bisericei. El a adus de repeţite-orĭ jertfe pentru biserică şi şcólă, era şi membru al Asociaţiunei. Familia şĭ a crescut'o fórte solid şi toţĭ fiiĭ şi fiicele sale se găsesc astădĭ în situaţiunĭ fórte favorabile, precum şi dênsul a fost unul dintre locuitorii cei mai cu bună stare în comună. — Fiă-i ţĕrêna uşóră!

Cancelariă de advocat. Ni se anunţă, că d-l *Dr. Ioan Chereches* şĭ-a deschis cancelariă de advocat în Dej (Deés.)

Emigrarea Evreilor. Mercurĭ au plecat din Bucurescĭ spre Galaţĭ, în trei vagóne deschise de marfă, un numĕr de 120 emigranţĭ Evrei. Dela Galaţĭ, emigranţii se vor imbarca pentru Rotterdam pe vapórele serviciului maritim român. Se scie, că guvernul român a promis emigranţilor evrei transportul gratis până la Rotterdam, pe vapórele statului.

Din Brăila s'anunţă cu data de Miercurĭ: Piaţa cerealelor e ceva mai animată ca ierĭ. Au sosit 144 de vagóne de rapiţă, 12 de grâu şi unul de orz. Rapiţa navetă s'a vêndut cu 2290—2325 lei vagonul. Cincuantina galbenă cu 12.15 suta de chilograme, ér cincuantina roşie cu 11.80 suta de chilograme. Grâul 13.45 suta de chilograme. Grâul bulgăresc 10.45 hectarul; porumbul cu lei 7.40 hectarul.

Esamen pedagogic. Aflăm, că d-ra *Maria Bogdan* a depus în 25 Iunie n. c. la preparandia din Cluşiŭ esamen pedagogic cu succes fórte bun.

Din Sâutmihaiul deşert ni-se scrie, că prin stăruinţa d-lui învĕţător de-acolo Vas. *Dumitraş* s'a pus şi în acea comună basă la înfiinţarea unei bibliotecĭ poporale. D-l V. Dumitraş, care de 8 anĭ funcţionéză ca învĕţător în acea comună, a ajuns sé-şĭ formeze o tinerime, care scie scrie şi ceti şi e iubitóre de carte şi înaintare. Pentru a da decĭ tinerimei mijlocul de lipsă pentru înaintare, d-l învĕţător s'a adresat cu rugărĭ către mai mulţĭ bărbaţĭ, cerêndu-le sprijinul, ca sĕ pótă înfiinţa o bibliotecă poporală. In scopul acesta a şi primit mai multe cărţĭ gratuitei, anume s'au primit dela d-nii: A. Todoran librar în Gherla 10 volume diferite, dintre carĭ mai ales unele fórte potrivite; I. Pop-Reteganul 1 volum, Librăria Ciurcu 1 volum, I. Andreiŭ preot în St.-Mihaiul deşert 8 volume. A mai adăogat dela sine şi d-l V. Dumitraş 4 opurĭ. Prin asta s'a pus basa unei bibliotecĭ. Ar fi de dorit, ca sĕ se mai adune ceva şi dela popor, ca sĕ se cumpere măcar 30—40 cărţĭ bune şi de valóre pentru înmulţirea bibliotecei, căcĭ câte s'au adunat până acum nicĭ pe departe nu se póte dice, că ar fi de-ajuns pentru o bibliotecă.

Otrăvire cu bureţĭ. Soţia lui Dominic Szenyey din comuna Somogyzsid a adus bureţĭ din pădure şi din ei a gătit mâncare pentru prând. Intrégă familia, precum şi un lucrător, mâncară cu gust, dér curênd după-ce isprăviră cu mâncarea se bolnăviră cu toţii. Spre séră două fetiţe ale femeiei Szenyey muriră în cele mai îngrozitóre chinurĭ, ér ceilalţĭ scăpară cu ajutorul medicului. — O asemenea nenorocire s'a întêmplat şi într'o altă comună din Ungaria, cu numele Atodul mare. Aicĭ soţia măestrului lemnar Fr. Gezethein a pregătit şi ea bureţĭ otrăvicioşĭ, din carĭ oferì şi copilului unei învĕţătóre, ce locuia în aceeaşĭ curte cu ea. Nenorocita femeiă, precum şi copilul învĕţătórei numai decât după mâncare căpătară nisce sgârciurĭ teribile şi în diua următóre amêndoi fură morţĭ. Măestrul însĕ scăpă cu anevoiă.

Casa lui Dante. Dilele aceste a fost vêndută pe cale de licitaţiune în Matazzi di Lunigiano, lângă Massa, cassa în care Dante a scris primul cânt al „Infernului“. Casa a fost cumpărată de un anumit Ghelli cu 2100 lire.

Dece mii de mărcĭ pentru un trandafir. Revista sĕptĕmânală de grădinărit „Erfurter Führer im Garten“ publică concurs la un premiu de 10,000 mărcĭ (1 marcă face cam 60 cr.) pentru acel grădinar, care va găsi un fel de rose, a căror colóre sĕ fiă vênătă ca flórea grâului. Până acum grădinarii au putut prăsi rose în tóte colorile; numai în colórea vênătă nu, de aceea revista din Erfurt (Germania) voesce ca pe calea acésta se îndemne pe grădinarĭ sĕ-şĭ bată puţin capul cum s'ar puté face, ca un trandafir sĕ înfloréscă vênĕt.

Concert. Mâne séră, Dumineca, va cânta musica militară în grădina restaurantului „Pomul verde“, la cas de timp nefavorabil în pavilonul de sticlă.

Avis pentru streinĭ. Odăi frumóse, bine aranjate, curate şi eftine se pot închiria lunar la Villa Kertsch.

Adunare de învĕţătorĭ.

Ocna-Deşiului, 17 Iunie n. 1900.

Reuniunea învĕţătorilor românĭ gr. cat. din jurul Gherlei şĭ-a ţinut a 21-a adunare generală anuală la 12 şi 13 Iunie n. c. în comuna Ciocman.

Incă în prediua adunării la órele $1^1/_4$ a sosit comitetul central în frunte cu vrednicul sĕu preşedinte, Venerabilul Ioan *Papiu* preposit, însoţit de un frumos numĕr de membri cu trenul în staţiunea Băbenĭ a căii ferate Someşene, unde adm. protopopesc al acestui tract, D. Ioan Paul, însoţit de mai mulţĭ învĕţătorĭ şi poporenĭ din acel tract întimpină pe cei sosiţĭ cu o vorbire, la care îi rĕspunse preşedintele. Urcându-ne apoi în trăsurile, ce steteau la disposiţiă, am plecat spre comuna Ciocman.

La întrarea în Ciocman preotul de acolo D. Tit Trif, încungiurat de poporul acestei comune, saluta pe cei sosiţĭ în numele parochienilor sĕi, la care érăşĭ rĕspunse preşedintele. Membrii preoţĭ ai comitetului central fură încuartiraţĭ la preotul local, ér ceilalţĭ pe la locuitorii comunei. Tot în acéstă di au participat toţĭ membrii la înserat, celebrat de secretarul reuniunei d-l Dionisiu Vaida.

In diua următóre, 12 Iunie, la 7 óre a. m. s'a celebrat serviciul divin începênd cu „Impĕrate ceresc“ şi pontificând d-nul Teodor Pop protop. Bredului, fiind însoţit de D. Ilariu Boroş I vice-preşedintele Reuniunei, Dion. Vaida secretarul ei şi Dum. Savu preotul Boiţei. A participat tot corpul învĕţătoresc, care — neavênd învĕţătorul local cor din şcolarii sĕi — a cântat în cor.

După terminarea serviciului divin, preoţii, învĕţătorii şi poporul întreg al comunei au mers în procesiune la frumósa şcólă poporală română gr. cat. din nou edificată spre a o binecuvênta şi a-o preda astfel solemnel serviciului public. Ajungênd cu toţii la şcólă, şi întrând în sala de învĕţămênt s'a făcut sfinţirea apei şi a şcólei, după care s'a oficiat un „paos“ pentru binefăcĕtorii acestei şcóle. A urmat apoi o interesantă vorbire din partea Mgn. D-n preşedinte şi inspector şcol. diecesan.

La 10 óre a. m. adunându-se membrii reuniunei în sala de învĕţămênt, prin o comisiune de trei învitară pe Mgn. D. preşedinte la adunare. Acesta întrând fù întimpinat de membrii cu „Impĕrate ceresc“. Apoi preşedintele deschise adunarea prin o vorbire, salutând pe membrii şi mulţămindu-le pentru interesul, ce-l arată faţă de aceste adunărĭ. Inainte de a întra în amĕnuntele programei, adunarea adresà o telegramă de lealitate patronului Reuniunei, P. S. Sale Episcopului diecesan.

A urmat constatarea membrilor presenţĭ, carĭ erau în numĕr destul de frumos, dér totuşĭ e de dorit, ca un numĕros corp învĕţătoresc, cum numĕră acéstă reuniune, sĕ fie şi mai bine representat, căcĭ spiritul timpului acésta o pretinde dela toţĭ, carĭ doresc şi voesc a progresa. Din cele 16 tracte, carĭ compun acéstă reuniune, au fost 15 representate; numai tractul Ciceu-Cristurului n'a fost representat prin nicĭ un membru. Acèstor D-nĭ nu le dic mai

---

mulţĭ Comişĭ, ce póртă grija cailor domnescĭ şi boierescĭ, sunt originarĭ din ţéra nóstră şi din Egipt, mahometanĭ şi creştinĭ. Boierii mai au o mulţime de sclavĭ negri cumpĕraţĭ, pe carĭ poporul îi strigă: „Arab, Arab!“ Aşa-dér el crede, că toţĭ ómenii din ţéra nóstră sunt sclavĭ negri, bunĭ sĕ servéscă la grajdurĭ, şi de aceea ne despreţuesc fórte mult; astfel, că la sosirea nóstră, când vĕdură pe Patriarch, manierele şi ceremoniile nóstre, şi când observară eleganţa cu care cetiam grecesce, fură uimiţĭ. In dilele Carnavalului, vĕdurăm nuntele lor, căcĭ atuncĭ se fac cele mai multe căsĕtorii. Tótă nóptea, dinaintea nunţii, mirele se plimbă cu amicii sĕi călare, cu tambure, fluere şi torţe pe stradele oraşului. Mirésa cu fete, prietinele ei, se aşédă în acelaşĭ timp în trăsură, cu musicanţii în urmă, şi se plimbă prin mahalalele oraşului, fără vre-o învelitóre pe capetele lor, cum e costumul femeilor nemăritate. In acea di, fetele merg jur-împrejur prin curtea casei în formă de cerc, ţinêndu-se una pe alta de mână, şi împodobite cu diferite felurĭ de ornamente. In pĕr póртă, afară de rose artificiale, făcute de Veneţienĭ şi Nemţĭ, lalele, iasomie, etc., coróne de tinichea lucitóre şi de bronz galben; jócă şi cântă, mişcându-se în jur. Îndată-ce mirésa a fost cununată cu mirele în biserică, 'i se pune pe cap o cârpă albă ca semn, că a devenit femeiă măritată. Séra mirele iese cu ómenii sĕi şi cu musicanţii, mirésa şi alte femei măritate îi urméză în trăsură, şi aşa se plimbă nóptea şi diua în veseliă, câte două trei dile în şir. Acésta e ceremonia lor de măritiş, şi nicĭ un ochiŭ de invidiă séu perfidiă nu cade asupra lor.

Am observat în acéstă ţéră, că în timpul Marelui Post, ei lasă bucatele de carne şi se dedau la pesce, care atuncĭ e îngheţat, par'că ar fi nisce bucăţĭ de lemn; ba încă şi mai tare. Ei îl póртă la subţiorĭ ca orĭ-ce lucru uscat, încât ne făcură sĕ tresărim de uimire.

Acésta am vĕdut'o şi în celelalte ţĕrĭ mai departe.

Femeile măritate şi fetele sunt aci fără pată, curate şi fórte cuviinciόse în purtarea lor. Aceea, care e cunoscută, că ar fi făcut vre-o faptă nelegiuită, e trimésă de bărbatul ei şi isgonită la ocnele de sare, de unde nu-i nicĭ o scăpare; acolo rĕmân înfundate pe viaţă.

Tirgovişte. — Obiceiurĭ funebre.

În ceea-ce privesce ceremonia funebră şi îngroparea morţilor, e asemenea cu cele ce am relatat despre Moldova, cu deosebire că aci se face o cheltuială înfricoşată. Ei aduceau pe Patriarch la casa mortului şi trăgeau clopotul dela biserica unde voiaŭ a-l înmormênta, de diminéţa dela mânecate până în timpul înmormêntării. O mulţime de preoţĭ, diaconĭ, călugărĭ şi sĕracĭ se adună la o astfel de ocasiă; în acéstă ţéră e o glótă nenumĕrată de preoţĭ şi diaconĭ strĕinĭ, carĭ se îngrămădesc la scene ca acestea. Fie-care vine cu patrafirul şi cu cartea sa, ér diaconul cu al sĕu sticheriŭ. Toţĭ diaconii de faţă sunt îmbrăcaţĭ în ale lor stichare. Apoi se distribue fáclii la toţĭ din serviciu, fiă preoţĭ, fiă sĕracĭ; ér Archidiaconul ia în mână cădelniţa şi se duce la Patriarch, dicênd *Ευλόγησον, Δέσποτα*. Patriarchul luà dela el cădelniţa, tămâià în jurul cadavrului, dicênd *Ευλόγητος*; ér cântăreţii începură acum a cânta: „Milueşte-ne pre noi, Dómne, după mare mila ta“, şi tótă „Fericirea“, pentru a întovărăşi tămâierea cu un ton plăcut. După tămâierea peste cler şi cealaltă mulţime, şi de a doua óră în jurul cadavrului, Patriarchul tămâiază pe diacon, îi dă cădelniţa, apoi păşesce către rĕsărit lângă cadavru, făcêndu-şĭ cruce pe frunte de trei-orĭ, şi vine iar la locul sĕu.

In timpul primei doxe a Fericirei, Archrdiaconul dice, cu cădelniţa în mână: „Miluesce-ne pre noi, Dómne“, etc., şi iar: „Ne rugăm pentru acest rĕposat, ca Domnul Dumnedeu sĕ-i odihnéscă cu cei drepţĭ sufletul lui“. Apoi Patriarchul dise primul Crez(?). După aceia începù a cânta a doua *Δόξα* a Fericirii: „Mânile tale m'au făcut pe mine şi m'au creat“. Indată după aceea căpetenia clerului, décă-i present, séu preotul cel mai bĕtrân, tămâie în jurul cadavrului, apoi către Patriarch şi restul asistenţilor. In urmă tămâie pe diacon şi-i dă cădelniţa. Făcêndu-şĭ cruce, păşesce mai încolo, apoi se retrage la locul sĕu, unde recită al doilea Crez înaintea rugăciunii: „Întórce-ţĭ privirile spre mine şi mĕ miluesce“. După ce al doilea diacon a dis: „Miluesce-ne pre noi, Dómne, după mare mila ta“, etc., fie-care diacon dice: „Dómne miluesce“, etc., toţĭ pe rênd şi dau cădelniţa la preoţĭ de jur împrejur, fie-căruia la locul sĕu, şi aşa se recită Crez după

mult, fără un „efatta“, căcĭ dór li-se va deschide și lor inima spre a simți, și mintea spre a înțelege ce-i de făcut în viitor. Dintre membrii absențĭ numai d-l Teofil Grigorescu învĕț. în Lăpușul-unguresc șĭ-a legitimat absența, ceilalțĭ toțĭ șĭ-au uitat obligămêntul.

Ca óspețĭ erau d-nii: Teodor Pop protop. Bred., I. Paul adm. prot. al Ciocmanului și d-nii preoțĭ Ancean, P. Buzura, D. Savu și Tit Trif, și mai mulțĭ poporenĭ. Pe autoritățile civile le-a representat D-l Aug. Balint notar de cerc. **Paza gendarmerescă încă n'a lipsit.**

Din raportul despre activitatea comitetului central și subreuniunilor în anul școl. espirat, cetit de secretarul d-l Dion. Vaida, am a remarca următórele: *a*) Reuniunea are o avere în banĭ de 2381 cor. 52 banĭ; *b*) o bibliotecă din 440 opurĭ, carĭ stau la disposiția membrilor, numai sĕ o foloséscă mai cu îndemn ca și până acum; *c*) șubreuniunile din tract. Ciceu-Cristur, Giula și Ciocman n'au ținut nicĭ o adunare, ér tract. Lojardului, Secului, Olpretului și Sân-Mărghitei au ținut numai câte-o adunare tractuală și nicĭ măcar motiv de scusă n'au arătat comitetului central. Trist destul! *d*) Cu bucuria am sĕ amintesc, că cea mai mare activitate au desvoltat'o în an. școl. trecut subreuniunile din tractul Reteagului, condus de harnicul adm. prot. D-l Ioan *Goron*, prelucrând fiă-care învĕțător câte-o disertațiune pe adunarea de primăvară, și bĕtrânul și zelosul protopop al Becleanului D-l Mihail *Făgărășan*, colectând taxe restante și curente dela membrii și transmițêndu-le comitetului în sumă de 50 coróne; *c*) La premiul de un galben a întrat un singur operat, despre „Importanța religiunei în școla poporală“, dér care nu s'a aflat demn de premiu. S'a premiat însĕ cu 5 cor. disertațiunea „Sĕ se arate importanța reuniunilor de temperanță“ a învĕțătorului C. *Man* din Strîmbu, care în parte s'a și cetit în adunare, fiind fórte instructivă mai ales pentru popor.

După ce s'au ales diferitele comisiunĭ, președintele închide prima ședință la $12\frac{1}{2}$ óre, urmând după amédĭ *a doua ședință.*

Ședința a 2-a a constat din esamenul elevilor și critisarea lui. La esamen au fost presențĭ 31 băiețĭ și 9 fetițe din 73 înscrișĭ. Invĕțător. Em. *Mălinaș* a încercat cum a sciut el, sĕ esamineze din rugăciunĭ, catechism, cetitul român și maghiar și socotélă, căcĭ alt-ceva n'a propus. Din tóte reiese, că d-l Mălinaș séu nu-șĭ cunósce chiămarea, séu nu vré sĕ șĭ-o împlinéscă. Mai bine ar fi însĕ sĕ se retragă și sĕ nu mai ocupe acel post în paguba învĕțămêntului.

In diua următóre 13 Iunie n. a urmat *ședința a treia*, în care comisiunile și-au făcut referadele.

Comisiunea pentru revidarea socotelilor și statorirea budgetului prin d-l D. I. Coste referéză, că socotelile s'au aflat în regulă, ér în cassa reuniunei se află banĭ gata 69 cor. 55 banĭ. Se esprimă mulțămită d-lui cassar I. Boeriu și se statoresce budgetul preliminat pe an. viitor cu 80 cor. — Comisiunea pentru colectarea taxelor prin d-l Ioan Batinaș arată, că a colectat dela membri 24 cor., carĭ s'au și predat cassarului. Tot cu acéstă ocasiune președintele în numele comitetului anunță adunării, că se vor împărțì ajutóre din fondul reuniunei pentru pruncii de învĕțătorĭ mai sĕracĭ din cercul reuniunei, carĭ cercetéză anumite școlĭ séu sunt la meserii, și la oferirea ajutórelor va fi cu mare atențiune la aceea, décă tatăl respectivului a plătit taxa regulat, orĭ nu.

In urmă comisiunea pentru censurarea raportului și propunerilor prin d-l Teodor Bota referéză, că din raport s'a convins, că comitetul central șĭ-a împlinit datorința și-i esprimă mulțămită. Comisiunea șĭ-a esprimat și părerea de rĕu față de acele subreuniunĭ, carĭ n'au sprijinit comitetul întru împlinirea agendelor sale și n'au ținut adunările prescrise în regulament, rugând adunarea a însărcina comitetul, de a cere pășirea Ven. Consistor față de toțĭ cei trăgănătorĭ. Propune a sĕ esprima mulțămita D-lor Protopopĭ Ioan Goron și Mihail Făgărășian și membrilor din aceste douĕ subreuniunĭ (Beclean și Reteag) pentru înțelépta conducere și zelul arătat.

Comisiunea face mai multe propunerĭ, dintre carĭ voiŭ aminti aci: *a*) în viitor sĕ se statoréscă o singură temă la concurs, ér premiul sĕ fiă 40—50 cor. *b*) In timpul dela 15—28 Aug. n. c. sĕ se adune în Gherla o comisiune, în care fiă-care subreuniune sĕ fie representată prin câte-un membru ca delegat al învĕțătorilor din acel tract, carĭ s'au și ales în acéstă adunare, — pentru de a compune douĕ memorande, în carĭ sĕ se cuprindă tóte plângerile învĕțătorimei din acéstă reuniune și carĭ memorande vor fi predate prin o comisiune anume alésă la locurile competente spre a cere sanarea relelor, carĭ causéză multe stricăciunĭ școlei, învĕțămêntului și învĕțătorilor, și carĭ peste tot sunt multe. Diua fixă a întrunirei acestei comisiunĭ se va face cunoscută pe cale publică. Pe lângă delegații subreuniunilor vor avé drept a lua parte la ședința comisiunei fiă-care membru al reuniunei. Tóte aceste propunerĭ s'au primit cu unanimitate.

Cu aceste s'au terminat tóte agendele. Ilustrul d-n președinte mulțămì membrilor pentru interesul arătat și esprimà dorința, ca în viitor sĕ ne revedem cu toții în Minthiul-Gherlei, ér adunarea prin subscrisul esprimà mulțămită Președintelui pentru înțelépta conducere. S'a cântat un „Cuvine-se cu adevĕrat“, după care ne-am împrăștiat cu toții.

Alesandru Pop,
învĕț. în Ocna-Deșiului și v.-președ.

ULTIME SCIRI.

Viena, 29 Iunie. Fóia oficială publică o ordonanță împĕrătéscă pe basa §-lui 14, care împuternicesce guvernul de a încassa dările și competințele până la finea anului și la cas de necesitate a câștiga 50 milióne coróne pentru acoperirea celor mai urgente investițiunĭ de stat. Fóia oficială mai publică un rescript împĕrătesc prin care stabilesce cvota cheltuelilor comune cu $66^{46}/_{49}$ procente pentru Austria și $33^{3}/_{49}$ % pentru Ungaria.

Londra, 29 Iunie, „Daily Express“ primesce din Shanghai scirea: Aséră a fost afișată o publicațiune împĕrătéscă, după care *palatul împĕrătesc din Peking a fost aprins în 16 l. c. și atacat de trupe chinese rebele.*

Londra, 29 Iunie. Ambasadorilor streinĭ din Peking li-s'au dat pașapórtele în 19 l. c.

Cifu, 29 Iunie. Seymour a fost eliberat, dér lipsesc scirile positive, décă ambasadorii încă se află cu el.

Berlin, 29 Iunie. In cercurile militare se plănuesce înființarea unei armate coloniale de sine stătătóre.

Esamene la sate.

Tohanul-vechiŭ, 22 Iunie n. 1900.

În 21 Iunie n. c. s'a ținut esamenul la școla nóstră de aicĭ sub presidiul D-lui preot local Moise *Brumboiu*, ér din partea d-lui inspector r. de școle din Făgăraș, a fost delegat în calitate de comisar d-nul George *Oprea* dirigent postal, învĕțător diplomat. De present la școla nóstră funcționéză 3 învĕțătorĭ.

Esamenul s'a ținut întâiŭ în clasa I, învĕțător e d-l Nic. *Vodă*.

S'au esaminat copiiĭ din religiune, intuițiune din limba română și maghiară, scris și cetit, matematică etc.

Rĕspunsurile au fost fórte bune. Ițĭ era mai mare dragul sĕ asculțĭ pe acești mititei, carĭ îmbrăcațĭ în haine de sĕrbătóre și curațĭ, veselĭ și cu tótă siguranța rĕspundeau la întrebările, ce li-se puneau. Resultatul esamenului a fost fórte bun, pentru care d-lui învĕțător 'i s'a esprimat mulțămită.

După aceea s'a continuat esamenul în cl. II cu desp. II și III, învĕțător d-l Nicolae *Pop* jun. Și aicĭ s'au esaminat copiiĭ din obiectele prescrise, rĕspunsurile au fost bune și în special din socotelĭ și geografiă rĕspunsurile au fost fórte bune.

Esamenul s'a încheiat cu declamarea unor poesii acomodate și cu un dialog cu privire la portul românesc; în care se combate vițiul *luxului* de o parte, ér de alta parte se combate acel rĕu mare, care s'a încuibat în popor, că femeilor nu le mai place sĕ pórte haine făcute de ele, ci mai bine vĕnd tot ce pot și-șĭ cumpără sdranțe ovreescĭ de prin șatre.

Dialogul a fost fórte potrivit și bine primit. După unele cântărĭ, esamenul s'a încheiat esprimându-i-se d-lui învĕțător mulțămită.

In fine s'a ținut esamenul în clasa a III cu desp. IV, V și VI. Invĕțător d-nul Dumitru *Pop*. Aicĭ încă s'au esaminat copiiĭ din tóte obiectele prescrise, rĕspunsurile au fost fórte bune și esacte. La copii s'a observat o disciplină esemplară. Copiiĭ veselĭ, plinĭ de curagiu, și totuțĭ erau sigurĭ la întrebările, ce li-se puneau, și la carĭ rĕspundeau peste așteptare.

D-l învĕțător Dumitru Pop a dovedit o diligință rară, dênsul e un învĕțător vechiŭ probat, și *născut învĕțător;* merită lauda și recunoscința tuturor.

Esamenul s'a încheiat cu recitarea unor poesii fórte acomodate și cu un dialog despre combaterea luxului, beției și lenii. Și acest dialog a fost fórte acomodat și bine primit de întreg publicul, care a asistat la esamene.

După unele cântărĭ, d-l părinte Moise Brumboiu a ținut o vorbire de încheiere instructivă, plină de învĕțăturĭ folositóre, prin care a recomandat părinților, ca conform stărei lor sĕ trimită copiiĭ la școlă mai departe, ér carĭ nu pot sĕ-i dea la meserii.

După aceea d-l G. Oprea asemenea a ținut o vorbire frumósă, recomandând tinerilor, carĭ nu pot continua școlile mai departe, ca învĕțăturile primite sĕ le foloséscă spre tot ce e bun, ca tot atâtea arme folositóre pentru lupta vieții.

Le-a recomandat, că și de aicĭ încolo sĕ cetéscă cărțĭ folositóre, dér de cărțile rele sĕ se feréscă, și sĕ-șĭ aducă aminte, că albinele adună mierea numai din florĭ frumóse și folositóre și nicĭ decât din cele veninóse; chiar așa sunt și cărțile rele, carĭ strică moralul.

A spus mai departe, că omul pe pămênt are trei judecătorĭ marĭ, și anume: în locul prim e Dumnedeu, al doilea consciința și al treilea e opinia publică; a recomandat tinerilor, că tot-déuna așa sĕ se pórte, ca sĕ corĕspundă acelora în tótă privința.

Atât vorbirea d-lui Brumboiu, cât și a d-lui Oprea, au fost primite cu entusiasm și au făcut o impresiune fórte plăcută înaintea publicului și a tinerilor. Observ, că d-nii învĕțătorĭ ar puté pe viitor sĕ cerceteze s. biserică cu copiiĭ mai regulat și sĕ cânte cu dênșii, și atuncĭ cu drept cuvênt se va puté dice, că-șĭ împlinesc misiunea în mod deplin.

Un óspe.

Crez. La timpul Adorații, Patriarchul merge sĕ sărute icónele și-șĭ face cruce de douĕ-orĭ, binecuvêntând mulțimea, apoi, după-ce citesce Evanghelia peste capetele ómenilor, se întórce la locul sĕu. Apoi intrară preoții dupa rangurile lor, dói câte doi, unul la drépta altul la stânga, plecându-se amêndoi odată, de câte-orĭ, până ce făcură toțĭ așa. După dênșii vin diaconii, apoi frații și mai lă urmă cei sĕracĭ. De amêndouĕ părțile stau rudele rĕposatului, carĭ, de câte-orĭ un preot săruta icóna, îi dădeau un dar în o năframă cu ciucurĭ, fie-căruia după demnitatea lui. Tot asemenea făcură și cu diaconii, frații și sĕracii. După acésta venirā boierii și alte persóne ce urmau. Apoi am mers la biserică înaintea cadavrului, mai întâiu preoțimea doi câte doi, apoi Patriarchul cu năsălia după el, însoțit de moștenitorĭ. Cântăreții cântau. După-ce mergeau o mică distanță, puneau jos cadavrul, se înșirau în jurul lui, și diaconul dicea, ținênd în mână cădelnița: „Miluesce-ne pe noi, Dómne“, etc., ér Patriarchul recita Rugăciunea pentru Morțĭ; apoi ridicau corpul și porneau mai înainte. Ei nu au încetat acest mod de procedare, până au sosit cu cadavrul în cimiter la locul de înmormêntare. Aci îl deteră jos de pe năsălie, îl aședară într'un sicriu, îmbrăcat în stofă roșiă, și îl înmormêntară. După aceea s'au împrăsciat.

Atât e demn de observat, că în acéstă țéră e obiceiŭ pentru rudele rĕposatului, ca bărbații sĕ umble cu capul gol în timp de cincĭ-decĭ de dile; ér femeile și fetele cu pĕrul despletit. Nu e nicĭ o bocitură, nicĭ un țipet; totul se petrece în linisce și modestiă. In momentul, când archiereul séu preotul cetesce Evanghelia peste corpul mortului, aședat pe năsălie, femeile împreună cu fetele vin și îngenunche sub carte, până ce se termină cetirea; ér după ce toțĭ ceilalțĭ de față au sărutat cadavrul și șĭ-au făcut cruce, vin și ele și fac tot o astfel de ceremoniă, plângênd, dér fără esagerare.

In a treia, a noua și a patru-decea di, până la finea anului, se face pentru rĕposat o Pomenire, se împarte făclii la preoțĭ și la ceilalțĭ de față și încep a cânta: „Miluesce-ne pre noi, Dómne“, și „Fericirea“ în rĕspunsurĭ, precum și canonul. Prima persónă ce tămâie fù Patriarchul; dela el cădelnița trecù la restul clerului de față. După-ce s'a cetit Evanghelia și după ce s'au distribuit darurĭ în public, toțĭ plecară. Un serviciu funebru ca acesta costă o sută séu douĕ sute de galbenĭ, mai mult séu mai puțin. Unii după înmormêntare séu după Pomenire iau pe cei din cortegiu la casa rĕposatului, la masă.

Lunĭ, diminéța Sĕrbătorii de Brânză, de diminéță, la mânecate, mai multe din soțiile boierilor venirā la Patriarch, sĕ-i céră sĕ le cetéscă rugăciunea de iertarea pĕcatelor. Ele s'au aruncat la pămênt înaintea lui, în elegantele lor haine, până ce el fini recitarea. In asemenea chip făcură și bărbații lor, până séra târdiu.

După rugăciunea dela apusul sórelui, din ajunul sĕrbătorii, nu mai fù nicĭ o rugăciune înaintea somnului, nefiind obiceiŭ în acestă țéră, nicĭ chiar în nopțile de Lunĭ. Toțĭ veneau la biserică, dela cei mai marĭ boierĭ până la neguțătorii cei mai avuțĭ, cu soțiile și copiiĭ lor. Patriarchul se da jos de pe tronul sĕu și stetea între sfeșnice, în patrahir și omofor, și pe când toțĭ se aruncau la pămênt, el le cetia rugăciunea de iertarea pĕcatelor, după care le da bine-cuvêntarea, mai întâiŭ archiereilor de față, apoi egumenilor și clerului ordinar, boierilor și restului adunării. Inălțimea sa Beiul de asemenea trimise prin Mitropolitul local, sĕ-i céră iertarea pĕcatelor, căcĭ Muntenii arătau cu toții o mare venerațiune pentru Patriarchul nostru. In timpul acestui mare Post venì sĕ visiteze pe Patriarch un egumen ortodox, care se dicea a fi din Insulele Britanice, menționate de Ión Crisostomul, dintr'un oraș numit „*Hervat*“ *). Se spunea, că în acea parte de loc sunt la 25,000 de case, toțĭ ortodoxĭ, avênd un guvernator propriu și vorbind sérbesce. Capul episcopilor din Serbia mĕ informà, că ei fugiseră din țéra lor, și că locuesc la sudul Germaniei, lângă fruntaria nordică a teritoriului venețian. Acel egumen cerù sĕ fie făcut arhiereu în țéra sa, și presintà pentru acest scop mărturii scrise; dér fù descoperit de mincinos, și Mateiŭ-Beiŭ îl trimise imediat la ocne. Compatrioții lui diceau, că îșĭ puseră tótă credința în Crucea Patriarchilor de Antiochia, la a căror autoritate ține fórte mult.

---

*) D. Hăsdeu (*Arh. istorică* I², p. 97 notă) crede, cu dreptate, că ar fi vorba de Croația.

Baiasprie, 28 Iunie n. 1900.

In orașul Baiasprie s'a ținut esamenul de vară în 27 Iunie st. n. la școla română conf. sub presidiul M. O. D-n protopop local.

Progresul acestui esamen a adus în uimire și pe un inspector regesc din centru, d-l Moșdasy Imre, care a participat la acest frumos esamen. Școlarĭ au fost vre-o 55. Au rĕspuns forte bine cu toții din tote obiectele de învĕțămênt prescrise pentru șese clase elementare.

Orațiile micilor copii, apoi poesiile declamate cu atâta tact într'adevĕr, că ne-au surprins. Apoi cântările liturgice și naționale s'au esecutat cu atâta precisiune și tact, încât într'adevĕr merită, ca mulțĭ învĕțătorĭ sĕ ia esemplu dela escelentul cântăreț și învĕțător *Atanasiu Lupan* iubitul nostru președinte al Reuniunei învĕțătorilor Sătmar-Ugocia.

Cu totă iubirea colegială recomândăm d-lui Nicolae Radoiu, învĕțător confesional în Doboli inferior, com. Treiscaune, ca suta de corone primită dela inspectorul regesc sĕ o folosescă spre a face o călĕtoriă la iubitul și harnicul președinte al Reuniunei nostre, d-l Atanasiu Lupan în Baia de sus din comitatul Sătmarului și sĕ ia lecțiunĭ dela domnia-sa, cum este a se conduce o școlă confesională română, unde băieții începĕtorĭ nu sciu românesce nicĭ un cuvênt și numai în al II-lea an de școlă învață românesce, și așa mai departe până când într'al VI-lea an declamĕză în limba dulce străbună, astfel, încât îțĭ storce lacrimĭ din ochĭ.

La acest esamen splendid pe lângă 8 învĕțătorĭ românĭ au asistat și o mulțime de mame ale elevilor, carĭ tote cu lacrimĭ în ochĭ sărutau mâna învĕțătorului harnic, ca a unui adevĕrat părinte și mulțămindu-i se depărtau cu satisfacțiă.

După terminare, d-l Protopop și inspectorul regesc mulțămì d-lui învĕțător Lupan pentru zelul arătat, ér noi colegii d-sale, am mers la casa dênsului, petrecênd la masa sa ospitală până după amedădi. Dea ceriul, ca mulțĭ, ba toțĭ învĕțătorii din comune ungurescĭ sĕ imiteze pe harnicul învĕțător și președinte al Reuniunei nostre.

Un învĕțător.

Douĕ esamene în Arad. Ni-se scrie din Arad: Ca unui fiiu al Ardealului, rĕtăcit prin părțile Aradului, sĕ-mi dațĭ voiă, D-le Redactor, sĕ spun câte-va cuvinte despre douĕ esamene.

Cel dintâiu, ținut la de cătră învĕț.-directorul *Iosif Moldovan*, dela școla centrală română ort. or. a reușit splendit. Esamenul din tote obiectele a fost ca la cei mai bunĭ învĕțătorĭ, dér din desemn și din cântările rituale, deși am asistat până acum la vre-o sută de esamene, așa ceva n'am mai vĕdut și n'am audit. Au și venit învĕțătorĭ din vre-o șese protopopiate ca sĕ asculte esamenul d-lui Moldovan, despre care a priori sciau, că va fi escelent. Conferența didactică, ținută sub presidiul d-lui protop. Bocșan, a recunoscut meritele d-lui învĕț. dir. și i-a adus cuvenite de laudă. Dealtmintrelea d-l Moldovan numai mai alaltă-erĭ a fost ales de președinte a despărțĕmêntului Aradului și a fost și comisar al esamenelor din tract, ceea ce mĕ dispensĕză de a mai spune multe despre destoiniciile sale.

*

Un alt esamen bun a fost acela al d-lui *Iosif Tisu*, dela școla de aplicațiă de pe lângă preparandia din Arad, care esamen s'a ținut la 15 Iunie st. n. în sala cea mare a seminarului și sub buna conducere a Archimandritului Augustin *Hamsea.* Scrisul, cetitul, socota, declamările, cântările au fost propuse după un plan bine chibzuit și elevii preparandialĭ numai bune cunoscințe vor fi tras din școla de aplicațiă. La sfîrșitul esamenului, la care au asistat toțĭ profesorii preparandialĭ și o mulțime imensă de public, Archim. Hamsea a adus prinosul laudei d-lui Tisu.

Un ardelean.

La școla mixtă din Șona, unde școla e susținută de Românii gr. cat. și gr. or. s'a ținut esamenul la începutul acestei lunĭ, fiind presențĭ Rvdss. D-n protopop Iuliu Dan și Rvdss. D-n vicar Iacob Macavei.

Esamenul s'a ținut în biserica gr. or., public încă era forte mult, încât o parte au fost silițĭ a se suì în podul bisericei. Spun sincer, că un astfel de esamen nu mi-a dat de ochĭ până acum. Conducĕtorii ambelor tracte îșĭ arătau mulțămirea, ér la urmă a ținut Rvdss. D-n vicar o frumosă vorbire, mulțămind poporului și învĕțătorilor, după aceea ținù Rvdss. D-n protopop asemenea o vorbire la adresa învĕțătorilor esprimându-se, că până acum nu este încă școlă mai bună ca cea din Șona în întreg tractul și vicariatul Făgărașului, și la care funcționĕză ca învĕțător harnicul și zelosul învĕțător Ioan *Capĕtă* ca învĕțător dirigent, fost director la școla din Veneția inf. mai mulțĭ anĭ dimpreună cu harnicul înv. Bucur *Pusderca.* — X.

Imbunĕtățirea stărei poporului nostru.

Disertațiune ținută de d-l **Ioan I. Lăpĕdatu** la adunarea Despărț. I (Brașov) al Asociațiunei în Hĕrman.

— Fine. —

II.

Sĕ lăsăm acum pe cărturarĭ și sĕ vedem, ce are a face și care e datorința poporului?

Am vĕdut școla ca cel dintâiu mijloc, pentru îmbunĕtățirea culturală și materială a poporului nostru. Ne-am putut convinge, cred, despre însemnătatea cea mare a școlei. De aceea e în interesul bine priceput al poporului sĕ caute sĕ susțină și, pe unde nu sunt, sĕ înființeze școle. E adevĕrat, o credem și o simțim, că în multe locurĭ ne cade pe greu susținerea lor, dér când stăm a cumpăni folosele școlei cu jertfele, ce le aducem pentru susținerea ei, atuncĭ vedem, că folosele sunt cu mult mai marĭ, decât aceste jertfe. Și apoi, când scim, că prin școlă ne vom îmbunĕtăți starea nostră materială și astfel cu vremea susținerea ei nu ne va mai face nicĭ o greutate, atuncĭ cu dragă inimă trebue sĕ jertfim orĭ și ce pentru școla nostră, căcĭ ea nu e decât numai pentru binele nostru și pentru fericirea urmașilor noștri.

Dér géba vom înființa și susține școle frumose cu învĕțătorĭ bunĭ și harnicĭ, décă nu ne vom îngriji, ca și copiiĭ sĕ umble regulat la școlă. E cea mai mare și mai neiertată greșélă a opăci pe copii dela școlă. Pote pentru un moment ni-se pare, că e mai bine și mai folositor a opri pe copil o sĕptĕmână și douĕ dela școlă, ca sĕ ne ajute la nescai-va lucru. Lucrul și fără copil tot nu rĕmâne nefăcut, dér ce a pierdut copilul dela școlă las, că cu greu mare se pote recâștiga, dér apoi urmările acestei negligențe se cunosc adese-orĭ totă viéța. Invĕțătura câștigată de un atare copil se pote bine asemĕna cu casa croită pe nĕsip și zidită fără tinciŭ. Apa cea mai mică o duce și vêntul cel mai ușor o suflă.

De datorința nostră este dér, că — décă susținem școle — sĕ ne scim și folosì de ele, căcĭ numai așa îșĭ au înțeles jertfele nostre.

Tot asemenea trebue sĕ purcedem și față de cursurile de adulțĭ séu, cum li-am mai dice, școla de duminecă și sĕrbătore. Ba ce e mai mult la aceste cursurĭ, când timpul ne iértă, ar trebui sĕ mergem nu numai copilandrii, ci cu toții, cu mic, cu mare, cu tinĕr și bĕtrân, căcĭ a învĕța lucrurĭ folositore, nu strică nimĕnui. Am vedé atuncĭ cât de mulțumit ar fi preotul și învĕțătorul nostru, cu cât drag ar învĕța, când ar vedé, că școla a ajuns o a doua biserică.

Se înțelege, că tot de datorința nostră ar fi sĕ ținem sémă de acéstă ostenélă a preotului și învĕțătorului. Față de celelalte învĕțăturĭ și sfaturĭ avem sĕ fim cu luare aminte. Au sĕ se sfătuéscă cu liniște și au sĕ se înțelégă cu bine și sĕ fie cu mulțumire față de sfătuitorii lor.

In fine bunul nostru popor încă n'are sĕ aștepte totul dela cărturarii sĕi. Trebue sĕ mai facă și așa, după cum mintea sănĕtosă îl învață și povățuesce.

Țĕranul nostru plugar are de regulă puțin pămênt, din care numai cu mare greutate se pote susține el cu familia sa, constătătore adese-orĭ din șépte-opt persone, dintre carĭ une-orĭ cincĭ-șése copii. Și cu tote aceste mulțumită unei vechĭ deprinderĭ, pe toțĭ îi învață meștegugul séu, cu tote că pote îșĭ dă bine séma despre greutatea și mai mare, cu care se vor hrăni aceștĭ copii la rêndul lor din puțina sa avere. Acésta este o deprindere, pe care cât mai îngrabă trebue s'o părăséscă, décă voesce ca sortea sĕ 'i se schimbe înspre bine. Și lucrul cel mai cuminte, pe care l'ar face un tată de familiă în asemenea casurĭ ar fi, sĕ aplice la meseria sa numai pe atâțĭ dintre copii, câțĭ crede, că din rĕmasul sĕu, vor puté trăì și mai bine și mai ușor. La ceialalțĭ sĕ le caute alte îsvore de venit. Sĕ-i aplice la meserii și la negoț. Cunosc câte-va familii, carĭ au lucrat astfel și din ai căror membri astădĭ au eșit agricultorĭ harnicĭ, meseriașĭ bunĭ și negutătorĭ pricepuțĭ și toțĭ sunt mulțumițĭ de starea lor.

Părinții de familiă încă ar puté sĕ facă cu multă ușurință acéstă faptă bună cu deosebire astădĭ, când slavă Domnului, avem chiar și reuniunĭ, carĭ se îngrijesc de crescerea meseriașilor și negustorilor românĭ. Așa d. es., pentru cei-ce se aplică la meserii este „Reuniunea sodalilor românĭ din Brașov“, sub a cărei ocrotire se cresc tinerii în cea mai părintéscă îngrijire, ér pentru cei-ce se aplică la comerciu este bunăoră „Gremiul comersanților românĭ din Brașov“, care dă anumite ajutore pentru băeții de 13—14 anĭ, carĭ, pe lângă cele patru clase elementare, sĕ fiă absolvat și una-douĕ clase gimnasiale séu reale. Dér éră sĕ se scie, că reuniunile aceste nu vor venì nicĭ când la noi, décă nu ne vom duce și nu le vom căuta noi pe ele.

Cu deosebire în privința negoțului, astădĭ, când avem și se înființĕză pe di ce merge tot mai multe societățĭ comerciale românescĭ, dela carĭ am puté căpĕta și învĕțăturĭ bune și folositore și credit ușor, ar fi ca în nicĭ un sat românesc sĕ nu mai fie negustor strĕin și dușman nouĕ.

Apoi érășĭ, după-ce am avé meseriașĭ și negustorĭ românĭ, se înțelege de sine, tot noi am fi chiămațĭ a-i și sprijinì, lucrând și cumpărând dela ei întru cât se pote. Banul nostru ar ajunge tot în mânĭ de-ale nostre. Căcĭ numai a-i cresce, numai a pune meseriașului instrumentul în mână, și pe negustor a-l pune după tarabă și sĕ dicem, că am gătat cu ei, că i-am făcut omenĭ, însemnĕză a ne ucide noi pe noi, însemnĕză a ne cresce o sémă de omenĭ fără căpĕtâiŭ. Dér apoi agricultorul, ca și meseriașul și negustorul, trebue sĕ țină mereu sémă de progresele acestor ramurĭ de ocupațiune.

Agricultorii noștri s'au deprins a crede, că va merge din ce în ce tot mai spre rĕu; că productele lor vor fi tot mai fără preț și vitele lor tot mai puțin căutate. A crede astfel e o mare desamăgire. Căcĭ sĕ nu ne închipuim, că cei ce ne fac concurență ar avé pămênt mai bun și ar munci mai mult, decât noi. Nu! ci totă taina, pe care noi n'o înțelegem, constă în împrejurarea, că aceia se sciu folosì de tote invențiunile, pe carĭ sciința le-a scos până astădĭ pe terenul agronomiei. Ei sciu sĕ alégă, sĕ prefacă, sĕ mestece și îngrașe pămêntul mai bine, sciu sĕ samene semințĭ mai curate și mai alese, sĕ lucre cu mașinĭ și mai iute și mai bine, cu un cuvênt, sciu sĕ facă totul, ca munca și rodele pămêntului sĕ-i coste puțin și astfel productele lor sĕ le potă vinde mai ieftin ca noi. Ei sciu sĕ créscă vite alese și sĕ prelucre laptele și lâna lor. — En' sĕ căutăm, sĕ străbatem și noi în tainele acestor lucrurĭ și îndată vom vedé, că munca nostră e mai spornică, că noi vom puté produce mai mult și mai bun și astfel vom puté ține cu ușurință concurență neamurilor nostre.

Spre scopul acesta trebue sĕ căutăm sĕ ne procurăm tot-felul de cărțĭ bune, din carĭ sĕ învĕțăm tote aceste. Sĕ învĕțăm, carĭ sunt rassele cele mai bune de vite, cum trebuesc crescute și îngrijite și cum sĕ ne pădim de pagube, asigurându-le. Sĕ învĕțăm și noi cum trebue îngrășat și lucrat pămêntul și cum trebuesc prelucrate rodele lui. Sĕ nu uităm nicĭ de in și cânepă, de ceră și miere, carĭ tote au mare însemnătate în economia de casă. Sĕ ne interesăm despre tot-felul de instrumente și mașinĭ agricole și de cele pentru industria domestică, ca d. es. mașinĭ de sĕmĕnat, săpat, cosit și secerat, roțĭ de tors și rĕsboe de țĕsut pânză și lână. Sĕ nu uităm în fine nicĭ despre felul cum au sĕ fiă pregătite laptele și brânzeturile.

Décă agricultorul ar căuta sĕ se intereseze de tote acestea, ar vedé, că totul merge spre bine, munca i-ar fi rodnică și cu spor și rĕsplata muncei îndoită și întreită.

Nicĭ meseriașul și nicĭ negutătorul nu trebue sĕ rĕmână însĕ în urma agricultorului. Și aceștia au sĕ se instruéscă mereu, căcĭ numai așa vor puté ține piept concurenței strĕine. Căcĭ nicĭ meseriașul și negutătorul strĕin nu sunt mai deștepțĭ decât noi. Totul e, că ei sciu mai multe, decât noi. Sciu sĕ aducă producte bune și ieftine, și sciu sĕ le lucre și sĕ le vêndă mai bine. Decĭ meseriașul va trebuì sĕ cetéscă despre confecționarea uneltelor și mașinilor, cu carĭ lucréză, despre pregătirea diverselor producte, din carĭ, la rêndul sĕu, produce alte nouĕ, despre diversele invențiunĭ și descoperirĭ, despre asociațiunĭ pe terenul muncei, producțiunei și al distribuțiunei, despre situațiunea și progresul industriei în alte țĕrĭ, în sfîrșit despre tot ceea-ce se atinge de meseria sa.

Negustorul sĕ nisuéscă a-șĭ câștiga cunoscințe în tote direcțiunile activității sale. Sĕ cetéscă și sĕ învețe: merceologiă, contabilitate, elemente de drept comercial și cambial, mersul negoțului în diferite țĕrĭ și orașe, și altele de felul acesta.

Aceste tote se pot învĕța din cărțĭ, de carĭ multe avem, ér întru cât lipsesc sĕ sperăm, că se vor scrie de omenii noștri mai pricepuțĭ. Poporul însĕ de bună sémă va trebui sĕ țină cont de acéstă ostenélă a lor.

Numai în felul acesta, lucrând și unii și alții, ajutorându-ne după putință vom puté clădi edificiul nostru de bunăstare culturală și materială. Sĕ ne apucăm cu toții de lucru. Nicĭ unul dintre noi sĕ nu se uite la celalalt cum lucréză și se jertfesce singur pentru toțĭ, fără sĕ facă și dênsul cât 'i se cuvine. A.

zidì un edificiu de bună stare materială și culturală sémĕnă fórte mult cu zidirea unui edificiu propriu ḑis. La înființarea acestuia concurg multe brațe, cugetă multe capete și multe fețe asudă: unul aduce piétră, altul var; unul pregătesce materialul de lemnăriă, altul pe cel de ferăriă; unul sapă, altul mĕsură, unul supraveghéză pe când alții zidesc și tinciuesc. Așa merg lucrurile și la munca nóstră comună.

S'avem numai încredere unii în alții, sĕ nu ne temem unii pe alții, cărturarii sĕ nu témă poporul, ér poporul sĕ nu témă pe cărturarĭ. Véḑut'ațĭ vre-o tovărășiă, unde lucrurile s'ajungă la bun sfîrșit, decă tovarășii se tem unii pe alții? De bună sémă că nu!

Atuncĭ, când nu ne vom teme unii pe alții, când vom sci, că toțĭ suntem fiiĭ aceluiașĭ neam cu aceeașĭ interese și aspirațiunĭ, când ne vom sci supune interesul propriu binelui de obște, când ne vom încredința mai pe sus de tóte, că omul nu e în lume numai pentru sine, ci și pentru semenii sĕi și mai vêrtos pentru urmașii sĕi, cu alte cuvinte când iubirea de-aprópelui, propagată de Mântuitorul nostru Isus Christos, ne va călăuzi în acțiunile nóstre, atuncĭ sĕ fim sigurĭ, că vom ajunge acolo, unde cu toții dorim.

Decĭ încrederea în noi și în puterile nóstre, nĕdejdea într'un bine apropiat, iubirea de neam și mai pe sus de tóte frica de Dumneḑeu și munca fără preget și desinteresată va fi scăparea și mântuirea nóstră.

Negoțul cu óuĕ și galițe.

Țera Oltului, Iunie 1900.

In nr. 75 de Duminecă, promisesem d-lui preot din Hotoan, că, pe lângă comunicarea comercianților în mic cu óuĕ și galițe, ce făcusem în corespondența mea de-atuncĭ, voiŭ căuta sĕ aflu firme și debușeurĭ mai marĭ, unde sĕ se adreseze ómenii noștri, carĭ ar voì sĕ întreprindă un astfel de negoț, atât de rentabil pentru poporul nostru, ca punêndu-se în înțelegere cu astfel de firme, sĕ pótă lifera direct.

M'am interesat de afacere și, după informațiunile căpĕtate, mĕ grăbesc a comunica celor interesați, că firma cea mai însemnată în tótă Ungaria, care desface negoțul cu óuĕ în mare, este *Hartmann* și *Coner* în Teresianopol (Szabadka). Cel dintâiu se trage din Olanda și de douĕ-decĭ de anĭ s'a împămêntenit în orașul numit, ér cel din urmă e din Germania nordică. Firma acésta face pe an din negoțul cu galițe și cu óuĕ o circulațiune de 13 milióne coróne. — In Londra, capitala Britaniei, susține de mai mulțĭ anĭ hală de vêndare, cu întocmirile sale proprii, în care sunt aplicațĭ nóuĕ-spre-ḑece funcționarĭ. Capitalul de investitură a numitei firme se póte calcula la șépte milióne coróne. In anul curent din Ianuarie pănă la finea lui Mărțișor, a esportat o sută-trei-ḑecĭ de mii de curcĭ. Celarele (pivnițele) firmei, unde se adună óuĕle și se conservă în apă vărósă, sunt întocmite pentru ḑece milióne de óuĕ. Acésta este de lipsă, fiind-că în lunile lui Iunie, Iulie și August, în Londra încétă negoțul cu óuĕ în mare, după-ce fórte mulțĭ consumențĭ peste vară se mută la sate, se duc la băi și așa împrejurimea orașului este de ajuns pentru a provedé pe locuitorĭ cu óuĕle de lipsă.

Notițele acestea despre firma numită am aflat de bine a-le comunica, mai ales fiind-că și ministrul de agricultură a încredințat'o cu mijlocirea transportărei și vêndărei óuĕlor adunate de reuniunile, anume organisate în multe părțĭ ale țĕrei, pentru culegerea óuĕlor dela prăsitorii mai micĭ. Până în timpul de față sunt în tótă țéra 54 reuniunĭ organisate. Se ḑice, că firma numită se órtă față cu prăsitorii cu cea mai mare prevenire și pricepere de lucru. Au mai multe mii de agențĭ, carĭ cutreeră țéra pentru cumpĕrarea și espedarea óuĕlor; pe lângă acésta, în urma provocărei ministrului de agricultură, a depus ca cauțiune dóuĕ milióne coróne în hârtii de valóre, la banca austro-ungară, s'a obligat în convențiunea încheiată cu ministrul, că în tot locul, unde se înființéză reuniunĭ pentru esportul óuĕlor, esmite un espert și cunoscĕtor de afacere, care sĕ instrueze pe manipulantul reuniunei în statorirea calităței óuĕlor, în metodul de pachetare, în contabilitatea și transportul lor; mai departe anticipéză fiă-cărei stațiunĭ pentru adunare de óuĕ, câte douĕ mii (2000) coróne pentru cumpĕrarea óuĕlor și pentru acoperirea altor spese; provede stațiunile acestea cu materialul de lipsă pentru pachetat; și ca vênḑĕtorii sĕ nu fie înșelațĭ în preț, recunósce de basă prețul óuĕlor de bursă din Londra, stabilit în ḑiua de Lunĭ a fie-cărei sĕptĕmânĭ. Primesce dela reuniunĭ orĭ și când, chiar și în lunile de vară, orĭ și ce cuantitate; se învoesce și la aceea, ca reuniunea respectivă sĕ pótă vinde óuĕle sale și la alțĭ întreprinḑĕtorĭ, carĭ ar cumpĕra óuĕle cu un preț mai mare, și cumcă va raporta în tótă sĕptĕmâna la ministrul de agricultură despre debușeurile sale specificate după reuniunĭ, ca așa și ministrul sĕ fie tot-déuna în curent, despre activitatea reuniunilor.

In anul trecut s'au esportat óuĕ în preț de trei-ḑecĭ de milióne coróne. O sumă atât de mare, încât tótă contribuțiunea de pămênt, a părților Ardelene, nu face pe an atâta. Ce mare avantagiu ar avé poporul nostru în îmbogățire, când ne-am interesa și noi mai mult de acest ram însemnat de negoț. Și pănă atuncĭ, pănă când și în părțile locuite de Românĭ s'ar puté înființa atarĭ reuniunĭ, ar trebuì sĕ ieie inițiativa, la esploatarea acestui câștig, de-ocamdată reuniunile nóstre agricole, cum este de esemplu, cea din Sibiiu și Orĕștiă, căcĭ ramul acestui comerciŭ ar desvolta prăsirea óuĕlor și prin ea îmbogățirea poporului nostru în mĕsură necalculabilă, fiind-că vĕḑênd poporul câștigul cel mare, ce-l are din prăsirea galițelor, ar ține cel puțin de douĕ-orĭ atâtea galițe, când apoi și esportul și prin el și câștigul, ce se incasséză, s'ar duplica și prin desvoltarea prăsirei raționale de galițe ar căpăta un avênt mai mare și îngrășarea și îndoparea galițelor, când apoi și acestea s'ar puté esporta și în numĕr mai considerabil.

Un învĕțător poporal.

Literatură.

In editura librăriei D. I. Benvenisti din Craiova a apărut opul de Camille *Flamarion „Ce-i Cerul?"*, lucrat în românesce de d-l B. *Marian* redactor la „Universul". Opul conține mai multe figurĭ în text și se estinde pe 231 pag. 8⁰. El e potrivit și ca premii pentru scólele secundare. Costă 1 es. un leu și 50 banĭ.

*

„Din viață" este titlul unei colecțiunĭ de novele datorite condeiului d-lui *V. Gh. Gherasimescu* dela Creditul Agricol din Hușĭ. Este o colecțiune de novele drăgălașe, luate mai ales din pățaniile vieții. Prețul 1 leu 50 banĭ.

MULTE ȘI DE TÓTE.

Organele și tóca.

Se ḑice, că odată au avut și Românii organe în biserică, dér când au început a cânta cu ele, unii din ei au început sĕ jóce. De-atuncĭ le-au scos afară din biserică și nu se mai folosesc în bisericile românescĭ.

*

Ungurii, se ḑice, că încă au avut tócă la biserică, dér unul din ei neavênd cu ce sĕ-șĭ bată cósa s'a dus și a furat ciocănelele cu carĭ băteau tóca. Popa lor, decă a vĕḑut asta, s'a dus într'o nópte și-a luat tóca și-a pus'o la cârciumă zălog pe rachiu. — De atuncĭ Ungurii se tot duc s'o scótă, dér se îmbată și-șĭ uită de ea, și tóca ș'acuma e zălog.

I. M. Popa,
(audită dela Iosif Comșa.)

*

Maimuță vorbitóre.

Căpitanul Friderik D'Osta din Baltimore îșĭ dă silința sĕ croiéscă om din maimuță. Și a ajuns la resultate admirabile.

Maimuța, care pórtă numele de Iohann Ham, umblă ca omul prin odaiă și are surtuc, ghete și cilindru. De obiceiŭ mănâncă la masă cu stăpânul sĕu, folosesce cuțit și furculiță și după mâncare i-a scobitórea și-șĭ curăță carnea dintre dințĭ. Scie sĕ jóce, sĕ pusce, sĕ dueleze, sĕ patineze și sĕ călăréscă. Nóptea dórme în pat și e interesant s'o veḑĭ cum se desbracă, cum îșĭ împătură și așéḑă îmbrăcămintea cu multă îngrijire la locul destinat, apoi se ascunde sub plapomă, pe care și-o trage peste urechĭ, ca omul, care vré sĕ dórmă dus.

Căpitanul însĕ nu se mulțumesce cu tóte acestea — el vré sĕ învețe maimuța a vorbi. Dér aicĭ merge mai greu, fiind-că animalul nu prea póte sĕ esprime consonantele. La atâta însĕ totușĭ a dus'o, ca s'o învețe a esprima bine cuvintele „mamă", „da" și „nu".

Căpitanul șĭ-a arătat elevul medicilor din Baltimore, carĭ s'au încrucit și mirat de isprava ce a făcut'o.

*

Canibalism în Africa.

O fóiă englesă aduce, după comunicările unui misionar, scirĭ despre faptele înfiorătóre ale canibalilor din Africa. Aceștia aparțin seminției Zappazapi din statul Kongo.

Șefii localităților din apropiere, apoi alțĭ individĭ dimpreună cu femeile lor — cam 500 inșĭ — au fost învitațĭ de Zappazapi la o petrecanie prietinéscă.

Când îșĭ petreceau mai bine, „vecinii" fură împresurațĭ fără de veste și li s'a pretins ca drept preț de rĕscumpĕrare sĕ dea sclavĭ, fildeș și alte lucrurĭ. Dér fiind-că „vecinii" n'au putut satisface pretensiunei, Zappazapi i-au împușcat. Numai câțĭ-va din ei au putut scăpa.

Misionarul a vĕḑut 40—50 cadavre. De pe trei cadavre Zappazapii au tăiat carnea și a mâncat'o. Misionarul a mai vĕḑut 85 de brațe tăiate.

POSTA REDACȚIUNEI.

D-lui F. A. în V. (Bănat) Cetesce articolul „Negoțul cu óue" și vei afla ce ai dorit.

Prognosa timpului.

(După călindarul căpit. Spăriosu.)

Sĕptĕmâna din **1—7 Iulie:** ploios în 3 și 4.

Sĕptĕmâna din **8—14 Iulie:** ploios în 10, 11 și 12.

Călendarul sĕptĕmânei.

IUNIE. are 30 ḑile. CIREȘAR.

Ḑilele	Călend. Iul. v.	Călend. Greg.
Dum.	18 S. m. Leontin	1 **Iulie.** Teodor.
Lunĭ	19 † Ap. Iuda fr. D-lui	2 Cerc. Mariei.
Marțĭ	20 S. mart. Metodiu.	3 Corneliu
Merc.	21 S. mart. Iulian	4 Udalrich.
Joi.	22 S. mart. Eusebiu	5 Ciril. și Met.
Viner	23 S. m. Agripina	6 Isaia prof.
Sâm.	24 † **Nasc. sf. Ion bot.**	7 Vilibald

Cursul la bursa din Viena.

Din 28 Iunie 1900.

Renta ung. de aur 4%	115.60
Renta de coróne ung. 4%	91.20
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	119.75
Impr. căil. fer. ung. în argint. 4½%	99.—
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	116.80
Bonurĭ rurale ungare 4%	90.65
Bonurĭ rurale croate-slavone	92.50
Impr. ung. cu premii	158.—
Losurĭ pentru reg. Tisei și Seghedin	138.75
Renta de argint austr.	97.60
Renta de hârtie austr.	97.35
Renta de aur austr.	115.90
Losurĭ din 1860.	134.40
Acții de-ale Băncei austro-ungară	17.47
Acții de-ale Băncei ung. de credit	726.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit	694.50
Napoleondorĭ	19.30
Mărcĭ imperiale	118.52½
London vista	242.35
Paris vista	96.45
Rente de coróne austr. 4%	97.60
Note italiene	90.90

Cursul pieței Brașov.

Din 29 Iunie 1900.

Bancnota rom.	Cump. 19.04	Vênd. 19.12
Argint român.	Cump. 18.90	Vênd. 19.—
Napoleond'orĭ.	Cump. 19.26	Vênd. 19.30
Galbenĭ	Cump. 11.30	Vênd. 11.40
Ruble Rusescĭ	Cump. 127.—	Vênd. —.—
Mărcĭ germane	Cump. 58.50	Vênd. —.—
Lire turcescĭ	Cump. 10.72	Vênd. —.—
Scris. fonc. Albina 5%	100.—	Vênd. 101.—

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 29 Iunie 1900.

Mesura séu greutatea	Calitatea.	Valuta în Kor.	fil.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	12	—
„	Grâu mijlociu	11	60
„	Grâu mai slab	11	20
„	Grâu amestecat	9	20
„	Sĕcară frumósă	7	40
„	Sĕcară mijlociă	7	—
„	Orz frumos	7	20
„	Orz mijlociu	6	80
„	Ovĕs frumos	5	20
„	Ovĕs mijlociu	4	80
„	Cucuruz	9	20
„	Mălaiu (meiŭ)	8	20
„	Mazăre	14	—
„	Linte	18	—
„	Fasole	10	40
„	Sĕmênță de in	25	—
„	Sĕmênță de cânepă	9	60
„	Cartofĭ	4	—
„	Măzăriche	—	—
1 kilă	Carne de vită	—	88
„	Carne de porc	—	96
„	Carne de berbece	—	72
100 kil.	Sĕu de vită próspĕt	50	—
„	Sĕu de vită topit	74	—

Bursa de Bucurescĭ

din 28 Iunie n. 1900.

Valorĭ	Dobêndă	Scad. cup.	Cu banĭ gata
Renta amortisabilă	5%	Apr.-Oct	92.—
„ „ Impr. 1892	5 „	Ian.-Iul.	94 —
„ „ din 1893	5 „	„ „	94 —
„ „ 1894 int. 6 mil.	5 „	Apr.-Oct.	—.—
„ „ Impr. de 32½ mil.	4 „	Ian.-Iulie	79.—
„ „ Impr. de 50 mil.	4 „	„ „	80.—
„ „ Impr. de 274 m. 1890	4 „	„ „	81 —
„ „ Impr. de 45 m. 1891	4 „	„ „	81.—
„ „ Im. de 120 mil. 1894	4 „	„ „	81.—
„ „ Impr de 90 mil. 1896	4 „	„ „	80 —
Oblig. de Stat (Conv rurale)	6 „	Mai-Nov.	80.—
„ Casei Pensiunilor fr. 300	10	„ „	—.—
„ comunei Bucurescĭ 1883	5%	Ian.-Iul.	—.—
„ „ „ din 1884	5 „	Mai-Nov.	—.—
„ „ „ din 1888	5 „	Iun.-Dec.	—.—
„ „ „ din 1890	5 „	Mai-Nov.	.—
Scrisurĭ fonciare rurale	5 „	Ian.-Iuli.	95½
Scris. fonciare rurale din 1890	4 „	„ „	78.¼
„ „ urbane Bucurescĭ	5 „	„ „	86¼
„ „ „ Iașĭ	5 „	„ „	78.—
Oblig. Soc. de basalt artificial	6 „	„ „	—.—
	V. N.		
Banca Rom. ult. div. fr. 12.81	500	150 v.	88.½
Banca Nation. ult. div. 86.—	500	într. v.	2570
Banca agricolă	500	150 v.	329.—
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	într. v.	281.—
Naționala de asig. ult. div. lei 43	200	„ „	445.—
Soc. bazalt artif. ult. div. lei 30	250	„ „	452 —
Soc rom. de constr. ult. div. 15 l.	200	„ „	32.—
Soc. rom. de hârtie ult. —.—	100	„ „	—.—
„Patria" Soc. de asig. ult. 4 lei	100	„ „	— —
Soc. rom de petrol 1 em. u. d. 0	200	„ „	—.—
„ „ „ „ 2 em. u. d. 0	1000	„ „	—.—
Soc. de fur. militare u. d. 60 l.	300	„ „	— —
„Bistrița" soc. p. f. hârtii 30 l.	1000	„ „	—.—
Sociat. p. constr. de Tramays	200	„ „	—.—
20 francĭ aur	—	„ „	—.—
Fabricile Unite de gazóse	12	„ „	—.—

Scompturĭ:

Banca naț. a Rom.	8%	Paris	3%
Avansurĭ pe efecte	9 „	Petersburg	6%
Casa de depunerĭ	12 „	Berlin	5½
Londra	3 „	Belgia	4%
Viena	4½	Elveția	5%

Têrgul de rîmătorĭ din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 26 Iunie n. de 44,036 capete, la 27 Iunie n. au întrat 855 capete și au eșit 401 capete, rĕmânênd la 28 Iunie n. un numĕr de 44,590 capete.

Se notéză marfa **unguréscă**: veche grea dela 90—92 fil. marfă ungurésca tînĕră grea dela 95—97 fil. de mijloc dela 95—96 fil. ușóră dela 94—95 fil. — **Sêrbéscă**: grea 94—96 fil., de mijloc 93—94 fil., ușóră: 91—93 fil. kilogram.

Proprietar: ***Dr. Aurel Mureșianu.***

Redactor responsabil: ***Gregoriu Maior.***

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 28 Iunie 1900

Sémințe	Cualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilograme dela	până la
Grâu Bănățenesc . . .	80	7.90	8.15
Grâu dela Tisa	80	8.—	8.10
Grâu de Pesta . . .	80	7.70	7.90
Grâu de Alba regală . .	80	7.80	8.—
Grâu de Bácska	80	—.—	—.—
Grâu unguresc de nord .	80	—.—	—.—
Grâu românesc	80	—.—	—.—

Sémințe vechĭ orĭ noue	Soiul	Cualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilograme dela	până la
Sĕcara . . .		70—72	6.60	6.75
Orz	nutreț. .	60—62	6.40	6.55
Orz	de rachiu	62—64	5.90	6.10
Orz	de bere .	64—66	5.60	5.80
Ovĕs . . .		55—60	5.—	5.30
Cucuruz . .	bănățén .	75	—.—	—.—
Cucuruz . .	alt soiu .	73	—.—	—.—
Cucuruz . .	" "			
Hirișcă . .			5.—	5.30

Producte div.	Soiul	Cursul (Prețul per 100 de chilograme) dela	până
Săm. de trifoiŭ	Luțernă ungur.	—.—	—.—
"	" transilvană	—.—	—.—
"	" bănățénă	—.—	—.—
"	" roșiă . .	—.—	—.—
Ulei de rapiță	rafinat duplu .	—.—	—.—
Ulei de in . .		—.—	—.—
Unsóre de porc	dela Pesta . .	56.—	56.50
" "	dela țéră . .	—.—	—.—
Slanină . . .	svêntată . . .	47.—	48.—
Prune	din Bosnia . .	—.—	—.—
"		—.—	—.—
Lictar	Slavon și Serbia	18.—	19.50
"	din Serbia în s.	—.—	—.—
Nucĭ	slavon nou . .	—.—	—.—
Gogoșĭ . . .	sêrbesc . .	—.—	—.—
"	din Ungaria . .	—.—	—.—
Miere	unguresci . . .	—.—	—.—
"	sêrbescĭ . . .	—.—	—.—
Cêră	brut	—.—	—.—
Spirt	Drojdiuțe de s.	—.—	—.—

Cursul losurilor private

din 28 Iunie 1900.

	cump.	vinde
Basilica	12.—	14.—
Credit	393.—	396.50
Clary 40 fl. m.	129.75	130.75
Navig. pe Dunăre.	—.—	—.—
Insbruck	64.50	66 50
Krakau	71.—	72.—
Laibach	47.—	49.—
Buda	131.—	135.—
Palffy	132.50	133.50
Crucea roșie austriacă . .	41 50	42 50
" " ung.	20 —	21.—
" " ital	—.—	—.—
Rudolf	63 50	65.50
Salm	175.25	177 25
Salzburg	60 50	61.50
St. Genois	183.—	185 —
Stanislau	—.—	—.—
Trientine $4^1/_2$% 100 m. c. .	—.—	—.—
" 4% 50	—.—	—.—
Waldstein	—.—	—.—
" de 10 francĭ . . .	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	—.—	—.—

„Gazeta Transilvaniei“ cu numĕrul à **10 fil.** se vinde la librăria **Nic. I. Ciurcu** și la **Eremias Nepoții.**

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.